

BÉKÉSCSABA MEGYEI JOGÚ VÁROS KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA

2014 - 2019

2014
BÉKÉSCSABA

A környezetvédelmi program készítője:

Selemoncsák Ferenc
környezetvédelmi szakértő

Együttműködő szervezetek

A környezetvédelmi program elkészítésében részt vevő, adatot szolgáltató szervezetek:

ALFÖLDVÍZ Regionális- víziközmű Szolgáltató ZRT.
Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatala
Békéscsabai Városüzemeltetési Kft
Békés- Manifest Közszolgáltató Nonprofit Kft.
TAPPE Hulladékgazdálkodási és Köztisztasági Kft.

Fotók

Saját

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	5
Békéscsaba Megyei Jogú Város bemutatása	6
1. A környezeti elemek állapotának bemutatása	10
1.1. Levegőtisztaság védelem.....	10
1.2. Zaj- és rezgésvédelem	13
1.3. A felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelme	15
1.3.1. Felszíni vizek	15
1.3.2. Felszín alatti vizek.....	18
1.3.3. Vízbázis védelem.....	20
1.3.4. Vezetékes ivóvízellátás.....	21
1.3.5. A Békés Megyei Ivóvízminőség- javító program	23
1.3.6. Szennyvízelvezetés	25
1.3.7. Szennyvíztisztítás	25
1.4. Hulladékgazdálkodás.....	29
1.5. A földtani közeg védelme.....	32
1.6. Az épített környezet védelme	35
1.7. Természet- és élővilág védelem, tájvédelem.....	37
1.8. Környezeti kármentesítés	42
1.9. A környezeti nevelés szerepe a környezeti elemek védelmében	44
1.10. A Békéscsabai Települési Értéktár	46
1.11. Energiaellátás	47
1.12. Infrastruktúra	48
2. A fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célok meghatározása	51
2.1. Levegőtisztaság védelem.....	51
2.2. Zaj- és rezgésvédelem	51
2.3. A felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelme	51
2.4. Hulladékgazdálkodás.....	51
2.5. A földtani közeg védelme.....	51
2.6. Természet- és tájvédelem	52

2.7. Környezeti kármentesítés	52
2.8. Energiaellátás	52
2.9. Infrastruktúra	52
3. A célok és célállapotok elérése érdekében teendő főbb intézkedések	53
3.1. Levegőtisztaság védelem.....	53
3.2. Zaj- és rezgésvédelem	53
3.3. A felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelme	54
3.4. Hulladékgazdálkodás.....	54
3.5. A földtani közeg védelme.....	54
3.6. Természet- és tájvédelem	55
3.7. Környezeti kármentesítés	55
3.8. Energiaellátás	55
3.9. Infrastruktúra	55
4. A kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközei.....	56
5. Az intézkedések végrehajtásának költségigénye, ütemezése	57

Mellékletek

- 1.sz.: A nitrogén- dioxid légszennyező anyag 2013. évi mérési eredményei
2. sz.: A műemléki védelem alatt álló épületek jegyzéke
3. sz.: A helyi védelem álló épületek jegyzéke
4. sz.: Fényképdokumentáció

Bevezetés

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény IV. fejezete írja elő a helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatait.

A Kt.46. § (1) alapján a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében

a) biztosítja a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását, ellátja a hatáskörébe utalt hatósági feladatokat;

b) önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet képviselő- testülete (közgyűlése) hagy jóvá;

c) a környezetvédelmi feladatok megoldására önkormányzati rendeletet bocsát ki, illetőleg határozatot hoz;

d) együttműködik a környezetvédelmi feladatot ellátó egyéb hatóságokkal, más önkormányzatokkal, egyesületekkel;

e) elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot;

f) a fejlesztési feladatok során érvényesíti a környezetvédelem követelményeit, elősegíti a környezeti állapot javítását.

A környezetvédelem tervezési rendszere

Kt.48/A. § (1) alapján az emberi egészség védelme, valamint a természeti erőforrások és értékek megőrzése és fenntartható használata érdekében a környezettel, annak védelmével, illetve a környezetet veszélyeztető tényezőkkel kapcsolatos általános tervet (*átfogó környezetvédelmi terv*), az egyes környezeti elemekkel, azok védelmével, illetve a környezeti elemeket veszélyeztető egyes tényezőkkel kapcsolatos részletes tervet (*tematikus környezetvédelmi terv*) és egyedi környezeti adottsággal, problémával foglalkozó tervet (*egyedi környezetvédelmi terv*) kell készíteni.

A tervezés során az alacsonyabb területi szintű környezetvédelmi tervet a magasabb területi szintű környezetvédelmi tervekkel, a tematikus és az egyedi környezetvédelmi terveket az adott területi szint átfogó környezetvédelmi tervével össze kell hangolni.

A települési program tervezetét az illetékes

- megyei önkormányzatnak,
- környezetvédelmi hatóságnak,
- ingatlanügyi hatóságnak,
- egészségügyi államigazgatási szervnek,
- vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervnek és
- a vízügyi hatóságnak véleményezésre meg kell küldeni.

A települési önkormányzat a továbbiakban gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását.

Békéscsaba Megyei Jogú Város bemutatása

A város határából előkerült régészeti leletek tanúsága szerint, a terület már évezredekkel ezelőtt lakott volt. A város alapítása a 900-as évek végéhez köthető, amikor Csaba település első temploma épült. Az írásos emlékek kilenc falu nevét említik a mai Békéscsaba területén. Gerlán, - a kilenc település egyikén – egy 30 m hosszú, kéttornyos templom épült a középkorban. Ezen kívül ugyanott volt egy plébánia templom, és egy apátság. Ezek alapján Gerla az Árpád-kor legjelentősebb települése volt Békés Megyében.

Békéscsabát először az 1332-37-es pápai tizedlajstrom említi templomos faluként, neve az Árpád-korban már használt Csaba személynévből ered. A falu a fennmaradt források szerint 1383-ban a gerlai Ábránfy család (Vata utódai) birtoka. 1521-ben már valószínűleg állott az Ábránfy család kastélya. Ez a kastély bástyatoronnyal és fallal körülvett erődítmény volt, amelynek kapuja a mai Dózsa György utca és Szabadság tér felé nézett, hozzá csapóhíd vezetett. Buda eleste után a gyulai várkapitány 1556-ban szabályosan megostromolta, majd felégette a csabai kastélyt. Az újabb kutatások azt mutatják, hogy a török hódoltság idején is folyamatosan lakott volt a falu. Időről-időre természetesen megbújtak a rabló-fosztogató bandák elől, s előfordult az is, hogy időlegesen elköltöztek az itt élők, ám az adójegyzékek azt mutatják, hogy ők is visszatértek.

Mivel a török kiűzése során elnéptelenedett város újratelepítése a 17. század végén kezdődött. Békés megye területét a felső-ausztriai származású Harruckern János György kapta meg királyi adományként, hadiérdemeinek elismeréseképpen. A honosítása után bárói rangot nyert birtokos betelepítésekkel népesítette újra a megyét és – többek között – a felvidéken indított propaganda hadjáratnak köszönhetően nagyszámú szlovákságot telepített Csabára, Mezőberénybe, Szarvasra és Tótkomlóra. Az anyanyelvét, kultúráját és szokásait magával hozó szlovákság egy olyan sajátos, a környező magyarsággal csak lassan „elkeveredő”, magyarosodó közösséget hozott léte, amelynek eredete ma is – látható és láthatatlan módon – meghatározza a város képét, hangulatát. E néprajzi, etnikai szempontból is rendkívül érdekes asszimilációs folyamatot, a néprajzi kutatást, adatgyűjtést, történetírást kedvelő csabaiak előszeretettel tanulmányozták és jegyezték le, köztük Dedinszky Gyula (1905-1994) csabai evangélikus lelkész és néprajzkutató, aki így ír az újjátelepült Békéscsaba életének kezdeti nehézségeiről:

A törökdúlás utáni Békéscsabát újjáalapító lakosság több megyéből s több mint száz közösségből gyűlt össze. Érthető módon ahány helyről jöttek, annyi felé húztak, egymással is, vezetőikkel is örökösen civakodtak. Az első lelkészeknek is sok bajuk volt a csabaiakkal s belefáradva a küzdelembe hamarosan tovább is álltak.

Az 1744-ben lelkésszé avatott Tessedik Sámuel idejében is még zúgó, forrongó méhkaszhoz hasonlított Csaba népe. Tessedik azonban vaskézzel rendet teremtett, a sokféle néptöredékből egy egységes népet formált, amint Haan Lajos (békéscsabai evangélikus lelkész 1855-től 1891-ig. – a szerk.) szellemesen megjegyezte: „Tessedik a sok fejet egy kalap alá szorította”. (Dedinszky Gyula: Vidám Csaba)

Mondhatni tehát, hogy a csabai nép, egységesítéssé formálását az egyházi vezetőknek, lelkészeknek, tanítóknak köszönheti, akik a hosszú időn át abszolút többségben lévő evangélikus hívők életének legmeghatározóbb személyeiként, azok állandó figyelmében álltak. E mindig központban lévő hitélet a hétköznapiak szerves részeként töltötte ki a csabaiak mindennapjait, emlékezetes, sokszor derűs momentumokat hagyva az utókorra.

Panasz érkezett az egyházhoz Hrasko harangozó ellen, hogy a gazdagoknak hosszabban „versel”, mint a szegényeknek. Ott tehát a vádlott a presbitérium színe előtt, s méltatlankodva védekezik:

– „Uraim! Aki engem azzal vádol, hogy a gazdagoknak hosszabban verselek, mint a szegényeknek, az hazudik! Mert én mindenkire, szegényre-gazdagra egyformán huszonötöt húzok rá” (Dedinszky Gyula: Vidám Csaba)

A nehézségek ellenére a község látványos fejlődésnek indult. A 19. század elejére az evangélikus kistemplom mellé új nagytemplom épült. A nagytemplomra a pénzt a hívek adták össze ráadásul kétszer mert a napóleoni háborúk alatti pénz elértéktelenedett és a teljes összeget újra össze kellett gyűjteni. A nagytemplom Közép-Európa legnagyobb evangélikus temploma. Magassága egy 30 emeletes házénak felel meg, 4000 hívőt tud befogadni és a falai 2 méter szélesek az alapoknál.

A kistemplom harangja az ország egyik legnagyobb harangja. Az első világháború alatt nem vitték el ágyút önteni belőle, mert nem tudták lehozni toronyból.

A vasút építésekor a gyulaiak a helyi birtokosok, a békésiek a lovas fuvarozó lobbi miatt nem engedték keresztül a vasutat. A csabaiak felismerve ennek a lehetőségeit nem csak beengedték a vasutat a városba, hanem közpénzen állomást is építettek. Az egyébként általában konzervatív gondolkodásúnak jellemzett paraszti közösség Csabán a vasút ügyében kezdettől ráértett arra, hogy sorskérdésről van szó. Az első gőzmozdony 1858. Október 25-én pöfögött be a csabai "indóházba".

A Békéscsabai Jókai Színház az Alföld egyik legrégebbi kőszínháza.

Ős Lajos építette meg 1909-ben az első helikoptert, Békéscsabán (Asbóth-ék csak 1928-ban). Modelje a Közlekedési Múzeumban látható.

Az Élővíz-csatorna révén a körösi vízrendszerbe kapcsolt Csaba a század közepére a térség legnépesebb településévé vált. A század második felében felgyorsult fejlődés eredményeképpen, a 20. század elejéig emelt számos impozáns intézményi-, polgári- és gazdasági épülete ma a városkép meghatározó elemei. Bár Békéscsaba már 1841-ben megszerezte a mezővárosi címet és az 1858-ban megépült Pest-Arad, majd az 1871-ben épült Nagyvárad-Fiume vasútvonal révén regionális szerepkörű településsé vált, a városi rangot csak az első világháború után, 1919. január 1-től nyerte el.

Békéscsaba hosszú időn át nem csak hazánknak, de egész Európának legnagyobb faluja, községe volt. Hiszen pl. 1910-ben már 42.599 volt lakosainak száma, s még mindig csak egyszerű nagyközségként a községi bíró és a községi főjegyző jogára alatt élte az életét. (Dedinszky Gyula: Vidám Csaba)

Még a 20. század utolsó évtizedeiben is megszokott „utcahang” volt Békéscsabán, ahogy idősebbek egymással szlovákul beszélgetnek, időnként magyarosan helyettesítgetve őseik új hazában megkopott nyelvének szókészletét. Régebben e furcsa „keverékbeszéd” jelentette a csabaiak, magyar és szlovák fülnek sokszor egyaránt mulatságosnak hangzó anyanyelvét.

Két tót legény vándorol együtt. Mikor egy magyar faluhoz érkeznek, elhatározzák, hogy nyelvgyakorlás céljából azután egymás között is csak magyarul beszélnek. Nos, amint letelepszene az árokparton, hogy harapjanak valamit, megszólal az egyik:

– „Hocide aszt a tanyirszt!”

A másik helyreigazítja akarva, oktatólag rászól:

– „Ugyan, ne magyarázz – hadarázz itt össze-vissza, mongyál ki csisztán: Ta-szir-nya”!

(Dedinszky Gyula: Vidám Csaba)

Bár Békéscsaba nagy ütemben fejlődött, városias mérete és lélekszáma ellenére sokáig őrizte a falusi életformát, amelyet e kiváló termőtalajú vidék nagyban meghatározott. Csabai embernek a föld, a belevetett termés, az állattartás a napi betevőt, az élet egészének értelmét jelentette. A dolgozós hétköznapiak mellett az ünnepet, szórakozást az egyházi események, a vásárok, a hosszú téli estéken mondott mesék, a családot egész évre élelemmel ellátó disznótorok jelentették.

A II. világháború után újjászervezett megyerendszerben Békéscsaba 1950-ben Békés megye székhelye lett. Érdemi fejlődése – amely javarészt átalakította az addigi életformát és szokásokat – azonban késéssel, csak az 1960-as évek közepén indult meg. A település immár a csabaiak életformája szerint is kezdett városias jelleget öltetni.

Az egykori szlovák telepesek alkotta családokból, közösségekből és a környező magyarságból mára több mint hatvanezer lelket számláló városi lakosság formálódott. Az 1990-ben elnyert megyeszékhelyi rangjához méltóan – különösen az utóbbi évek fejlesztéseinek köszönhetően – felzárkózott hazánk kulturális élvonalába és mind az itt élők, mind az ide látogatók számára sokszínű, élménydús helyszínné vált.

Magyarország tizenhatodik legnépesebb településeként, nagyvárosias kontúrjai mellett azonban megőrizte egykori falusias békéjét, istentiszteletre hívó harangszóval ékes csöndes vasárnapjait, ahol a hagyományok, a szokások, az egykori „óriásfalú” híres-neves polgárai és a kedvesen mosolygó csabai arcok minduntalan „ránkköszönnek”.

A Csabai kolbász

Békéscsaba nevének hallatán a legtöbbször a csabai kolbász ugrik be elsőként. Aligha véletlenül. „Békéscsaba, a kolbász fővárosa” – mondja a szlogen, s ebben semmi túlzás nincs.

A csabai kolbász világhírű hungarikum, az Európai Unió által földrajzi árujelzővel védett élelmiszer. A megyeszékhely első számú exportcikke világszerte ismert, ízét ismerik, szeretik. Méltán büszkéek rá a csabaiak. Ahogy azt Dedinszky Gyula írja A Csabai Kolbász c. könyvében: „A csabai kolbász paprikával fűszerezett, sertéshúsból készült, nem morzsolódó, de nem is kemény, zaftos, erős, élénkpiros színű, enyhén füst ízű, tartósan elálló kolbászcsemege.” Az eredeti, igazi Csabai kolbász hagyományos, népi termék. A csabai élet sajátos tartozéka, amelyhez népi munkafolyamatok, népi szokások is kapcsolódnak. A Csabai kolbász készítése ma is élő néphagyomány, mely több mint száz éve, generációkon keresztül szinte semmit sem változott.

A Csaba Park

A város határában fekvő 51 hektáros parkerdő területén található Csaba Park, a Csabai kolbász hírnevére épülő szórakoztató- és rendezvényközpont. A komplexum a csabai kolbászkészítés hagyományait ápolja, fejleszti, megteremti az ellenőrzött prémium minőségű hagyományos Csabai kolbász készítésének bázisműhelyét és segíti a Csabai kolbászt előállítókat a piacra jutásban.

A kolbász-imázs ápolásán túl a Csaba Park szórakozási, kirándulási és pihenési lehetőséget is biztosítani fog az ide látogató belföldi és külföldi turistáknak egyaránt. Megfelelő infrastruktúrával ellátott helyszíne lesz fesztiváloknak, nagyrendezvényeknek, koncerteknek és sport rendezvényeknek.

A Csabagyöngye szőlő

Békéscsaba igen gazdag gasztronómiája nem merül ki a csabai kolbász, a szlovák ételek és a jóféle pálinka kínálatában. A hungarikum aspiráns Csabagyöngye szőlőfajta szintén békéscsabai kötődésű, amelyet Békéscsabán nemesített Stark Adolf, a 19. század végén. Európa egyik legismertebb, az északi félteke legkorábban érő csemegeaszőlőjeként szinte valamennyi szőlőtermesztő országban termesztik.

Munkácsy Mihály

Munkácsy Mihály fiatal festőpalántaként indult Csabáról, majd évek múltán a város egyik legismertebb, leghíresebb polgárává vált. A nemzetközi hírű magyar festőművész fiatalkorát töltötte Békéscsabán, emléket egyedülálló módon őriz a város. A világ legnagyobb Munkácsy-gyűjteménye található a városban. A festő használati tárgyai, asztalosmunkái, díjai, a róla elnevezett tér, utca, híd, emléktáblák tanúskodnak arról, hogy Munkácsy valaha a város polgára volt.

1. A környezeti elemek állapotának bemutatása

1.1. Levegőtisztaság védelem

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően Magyarország területén a levegőterheltségi szint mértéke szerint, a vizsgálati küszöbértékek alapján "légszennyezettségi agglomeráció, légszennyezettségi zónák, kijelölt városok és az ország többi területe" zónakategóriák kerültek kijelölésre. A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelölésének felülvizsgálatára a levegőterheltségi szintet befolyásoló körülmények jelentős változása esetén, de legalább öt évenként kerül sor.

A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet 1. sz. melléklete alapján Békéscsaba "kijelölt város" szennyező anyag szerinti zónacsoportba tartozik az alábbiak szerint.

1. sz. táblázat

Szennyező anyag megnevezése	Zóna típusa
Kén- dioxid	F
Nitrogén- dioxid	F
Szén- monoxid	F
PM₁₀	B
Benzol	F
Talajközeli ózon	O-I
PM ₁₀ arzén	F
PM ₁₀ kadmium	F
PM ₁₀ nikkel	F
PM ₁₀ ólom	F
PM ₁ benz(a)- pirén	D

A levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet 5. melléklete alapján a zónák típusai

- *A csoport:* agglomeráció: az Lvr. szerint.
- **B csoport:** azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket és a tűréshatárt, az 1. melléklet 1.1.4.1. pontjában foglalt táblázat 3-6. sorában szereplő anyagok esetén a célértéket meghaladja. Ha valamely légszennyező anyagra tűréshatár nincs megállapítva, de a területen e légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szint meghaladja a határértéket, illetve a rendelet 1. melléklet 1.1.4.1. pontjában foglalt táblázat 3-6. sorában szereplő anyagok esetén a célértéket, a területet ebbe a csoportba kell sorolni.

- **C csoport:** azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték és a tűréshatár között van.
- **D csoport:** azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték, a rendelet 1. melléklet 1.1.4.1. pontjában foglalt táblázat 3-6. sorában szereplő anyagok esetében a célérték között van.
- **E csoport:** azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.
- **F csoport:** azon terület, ahol a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.
- **O-I csoport:** azon terület, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket.
- **O-II csoport:** azon terület, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a hosszú távú célként kitűzött koncentráció értéket.

Békéscsaba levegőszennyezettség szempontjából kevésbé problémás, viszonylag tisztább levegőjű térségek közé sorolható. A megye sajátosságából adódóan a levegő minősége a por miatt kedvezőtlen, ugyanis településünk fő szennyező anyaga a szálló por (PM_{10}), amely leginkább helyi, mezőgazdasági és közlekedési eredetű.

Békéscsabán a légszennyező anyagok mérése az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) Pásztor u. 70. és Berényi út 130. alatti manuális mérőállomásain NO_2 légszennyező anyag folyamatos mérésével történik. A mérőállomásokat a Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség üzemelteti.

A Berényi úti mérőállomás jellemzően ipari környezetben, a Pásztor utcai mérőállomás lakótelepi környezetben található. Ennek megfelelően a mérőállomások a terület használatára jellemző adatokat rögzítenek, jól reprezentálva a városrész légszennyezettségi állapotát.

A 2013. év nitrogén- dioxid légszennyező anyag mérési eredményeit a környezetvédelmi program **1. sz. mellékletének** diagramja szemlélteti. A levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet 1. sz. melléklete határozza meg a levegőterheltségi szint egészségügyi határértékeit, célértékeit, hosszú távú célkitűzéseit. A nitrogén- dioxid légszennyező anyag 24 órás határértéke $85 \mu g/m^3$, éves határértéke $40 \mu g/m^3$.

A vizsgálati eredményekből megállapítható, hogy a Pásztor utcai mérőállomás nitrogén-dioxid légszennyező anyag vizsgálati eredményei alacsonyabbak a Berényi úton mért értékeknél, ami az ipari jellegű területhasználatból adódik.

A nitrogén- dioxid légszennyező anyag $85 \mu\text{g}/\text{m}^3$ -es 24 órás határértékét az év folyamán egyik mérőállomás vizsgálati eredménye sem lépte túl, és még a fűtési félévben sem közelítette meg azt.

A $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ -es éves határérték tekintetében a Berényi úti mérőállomás vizsgálati eredményei a 2013. augusztus 01- 2013. december 31. időszakban néhány esetben, míg a Pásztor utcai mérőállomáson mért értékek csak két alkalommal történt határérték túllépés.

A megyében még Gyulán a Megyeház u. 5-7. sz., illetve Orosházán a Szabadság tér 4. sz. alatt működő manuális mérőállomás történik a NO_2 légszennyező anyag folyamatos mérése.

Az Országos Meteorológiai Szolgálat Levegőtisztaság- védelmi Referenciaközpontja működteti az OLM adatközpontját, ellátja a mérések pontosságának biztosításához szükséges feladatokat és felel az OLM minőségirányításáért.

A belváros közlekedésből adódó levegőterhelése a várost É-i irányban elkerülő 44 sz. út, illetve a belváros rehabilitáció során megvalósult új forgalmi rend és új kerékpár útvonalak kialakítása révén jelentősen csökkent.

Levegőtisztaság- védelmi szempontból problémát okoz az érintett lakosság számára az allergén növények által termelt pollen. Bár szigorú rendeletek szabályozzák például a parlagfő irtását, ennek ellenére vannak olyan, főleg külterületi erdők, legelők, műveletlen mezőgazdasági területek, ahol még nagy egyedszámban fellelhető a parlagfű.

A városi fásítási tervben szerepel az allergizáló fafajok folyamatos kiváltása.

1.2. Zaj- és rezgésvédelem

Békéscsaba közigazgatási területén a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet alapján zaj- és rezgésvédelmi ügyekben az elsőfokú hatósági jogkört Békéscsaba Megyei Jogú Város jegyzője gyakorolja az alábbi esetekben:

- épületek építése, egyéb építmények építése, speciális szaképítés, gépjármű-motorkerékpár ereskedelme, javítása, nagykereskedelem, kiskereskedelem (kivéve gépjármű, motorkerékpár), szálláshely szolgáltatás, vendéglátás, reklám- piackutatás, építmény-üzemeltetés, zöldterület-kezelés, alkotó-, művészeti szórakoztató tevékenység, sport, szórakoztató, szabadidős tevékenység,
- a védendő épületek védendő helyiségeinek belső terére előírt zajvédelmi követelmények teljesítésére vonatkozó ügyekben,
- a védendő épületek védendő helyiségeinek belső terére előírt rezgéskövetelmények teljesítésére vonatkozó ügyekben,
- valamennyi, az adott épületen belüli, illetve az adott épületen kívüli rezgésforrás okozta rezgésterhelés esetén.

Ezen ügyekben a másodfokú hatósági jogkört a Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség Kirendeltsége gyakorolja.

A felügyelőség gyakorolja az első fokú hatósági jogkört

- az előzőekben felsoroltakon kívül minden egyéb létesítmény, berendezés és tevékenység, továbbá az előzőekben felsorolt és az egyéb tevékenységek ugyanazon a telephelyen történő együttes végzése esetén,
- valamennyi előzetes vizsgálat köteles, környezeti hatásvizsgálat köteles vagy egységes környezethasználati engedélyköteles tevékenység zaj- és rezgésvédelmi ügyében,
- a fokozottan zajos területekkel kapcsolatos eljárásokban.

Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének 5/2006 (I.26.) önk. rendelete egységes szerkezetben a 7/2014.(III.5.) önkormányzati rendelettel Békéscsaba Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzata az alábbiak szerint rendelkezik a környezeti zaj- és rezgés elleni védelem tekintetében:

- A település területén nem helyezhető el olyan új építmény, amely a területhasználatra vonatkozóan megengedett zaj határértékek túllépését okozza.
- A település területén az üzemi tevékenységből és építési munkából eredő zajterhelés nem haladhatja meg a vonatkozó zajvédelmi jogszabály határértékeit. Amennyiben építési tevékenység következtében határérték túllépés következik be, a megfelelő zajgátló berendezések elhelyezése, a zaj és rezgésterhelésből származó kárelhárítás a káros hatás keltőjének feladata. A védelem elhárítás módját az illetékes környezetvédelmi hatósággal történő egyeztetés és annak előírásai szerint kell elvégezni.

- A tervezett utak és vasútvonalak térségében a közlekedésből eredő zaj elleni védelmet biztosító építményeket úgy kell elhelyezni, hogy a vonatkozó határértékek a védendő létesítmény (pl. lakóépület) falától mért 2m-es távolságban betarthatók legyenek.
- Amennyiben a közlekedésből eredő, határértéket meghaladó zaj és rezgésterhelés védőberendezések elhelyezésével, vagy más módon (pl. forgalomszervezés) nem mérsékelhető, úgy passzív (épületakusztikai) védekezés szükséges. Ennek segítségével az épületek belsejében az egyes funkciókra helységhasználattól függően meghatározott határértékek betartása biztosítandó.
- Az összefüggő lakóterületeken külön önkormányzati rendeletben meghatározott csendvédelmi övezetek alakíthatók ki. A csendvédelmi övezetekben maximum 5dB'A'-val szigorúbb határértékek írhatók elő a vonatkozó zajvédelmi jogszabályban előírt határértékekénél.
- Energia termelési célú szélerőmű létesítése
  - o csak a város külterületének Békéscsaba - Budapest illetve Békéscsaba - Kétegyháza vasútvonaltól nyugatra eső részén,
  - o csak annak határától mérve minden irányban legalább 1000 m szélességű, az építető által kialakított védőterülettel körülvett, főúttól legalább 1,1 szeres dőléstávolságra kialakított üzemi területen
  - o csak akkor, ha várossziluett vizsgálat igazolja, hogy a létesítmény egyik közúti és vasúti megközelítési irányból sem jelenik meg a városközpont sziluettjében,
  - o csak a szabályozási terv megfelelő módosításával engedélyezhető.
- Azoknál az épületeknél, amelyek a vasúti pályáknál előírt védőtávolságon belül valósulnak meg, a zaj és rezgésvédelmet olyan épületszerkezetekkel kell biztosítani, melyek alkalmasak a zaj és rezgésvédelemmel kapcsolatos határértékek biztosítására.

Az előző, preventív elemeket is tartalmazó előírások betartásával a város lakosságát érintő zajterhelés minimálisra csökkentése biztosított.

A belvárost érő közlekedésből adódó zajterhelés a várost É-i irányban elkerülő 44 sz. út, illetve a belváros rehabilitáció során megvalósult új forgalmi rend és új kerékpár útvonalak kialakítása révén jelentősen csökkent.

1.3. A felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelme

1.3.1. Felszíni vizek

Az Élővíz- csatorna kialakulása a XVIII. századra nyúlik vissza, ugyanis egyrészt Gyula és Veszé, illetve Sikkony és Békés között a Fehér-Körös felhagyott medre, másrészt Sikkony és Veszé között az 1777-ben mesterségesen ásott csatornából tevődik össze.

- 1777-ben Csaba város megépíttette a Fehér-Körös Veszénél kiágazó – Csabát érintő – Sikkonynál a Körösbe betorkolló ásott csatornát, ezzel a munkával Csaba is élővízhez jut.
- 1856-58 között elkészült a Gyula-Békés, ma Kettős-Körös nagycsatorna 20 km-es hosszúságban. Az árvízveszély megszűnt, viszont elmaradt a városok élővízellátása.
- 1894-ben a Gyulai Folyammérnöki Hivatalban elkészítették az Élővízcsatorna komplex fejlesztési tervét, melyben kidolgozták a térség bel- és élővizeinek elvezetését, valamint az öntözővíz biztosítását.
- 1895-96 között megépítették a tápszilipet a Fehér-Körös gátjába és a Poirée-keretes tűsgátat is beüzemelték.
- 1900-ban megépítették a Békés I. gőzüzemű szivattyútelepet.
- 1942-48. Gyula I. diesel üzemű szivattyútelep építése.
- 1952-60. Békés II. elektromos szivattyútelep építése.
- 1976-80. Békés III. elektromos szivattyútelep építése.
- 1998. az 1995. évi árvíz okozta károk miatt új tápszilipet építettek a Fehér-Körös gátjába és a régi tűsgát helyébe egy modern tömlősgátat építettek.

Alapvető vízgazdálkodási jellemzője, hogy természetes vízhozammal nem rendelkezik, kivéve a belvíz bevezetést. A mesterséges vízpótlás alapműve a Fehér-Körösön üzembeállított új tömlősgát, a téli vízellátást megoldó fenékgáttal.

A vízbetáplálás tehát a gyulai tápszilipen keresztül történik a Fehér-Körös vízjárásától függően. A kivezetés Kettős-Körös vízjárásától függően szivattyús, vagy gravitációs. A betáplálás a kivezetés módjának függvénye, ugyanis a vízminőség-javító szivattyús kivezetés költségviselése nem megoldott. 1955-ben volt először példa vízminőségi kárelhárítási jelleggel a torkolati szivattyúzás végzésére, ugyanis a betáplálás szüneteltetése néhány napon belül – különösen melegben – kritikus állapotot jelenthet.

Vízpótló rendszerek

Szeregyházi úszó vízkivételi mű

A Gerlai-holtág élővilágának fenntartása érdekében Veszénél a vízhozamot meg kell felelni, és ezért mire az Élővíz- csatorna vize eljut a békéscsabai Nagyrétre, mindössze 300 liter víz csordogál a 2 m³ helyett.

E probléma áthidalására létesítették a szeregnyázi vízkivételi művet, amely a Fehér-Körösből kiindulva a Csíkosér- Élővíz összekötő csatornán keresztül $0,5 \text{ m}^3/\text{s}$ vízpótlására alkalmas.

Dánfoki- éri szivornya

A harmadik betáplálási pont, melynek köszönhetően Békés belterületén 10-12- szer nagyobb mennyiségű víz halad át, mint a szivornyák üzembe helyezése előtt. Az 1987-88-ban létrehozott vízpótló mű $2,2 \text{ m}^3/\text{s}$ víz betáplálását biztosítja a békési duzzasztó üzemétől függően. (További bővítéssel ez $3,4 \text{ m}^3/\text{s}$ -ra növelhető.)

Mindezeket a viszonyokat csak addig lehet fenntartani, amíg a Romániából érkező hozamok a rendelkezésre állnak. (Nyári, hosszantartó, aszályos időszakban a naponta érkező vízmennyiség drasztikusan csökken, ennek vonzata a mérsékelt gyulai betáplálás.)

Az Élővíz- csatorna funkciója

Mivel három város tengelyén folyik keresztül, hasznosítási funkciói sokrétűek.

Mezőgazdasági vízhasznosítás

Az egyik legősibb funkciója a mezőgazdasági vízszolgáltatás. A gyepek öntözése hazánkban itt kezdődött el a legelső között. Átlagosan 1.500 ha terület öntözésére van lehetőség.

Árvízvédelmi funkció

Az árvízvédelmi töltések megfelelő kiépítettsége, s az árvízvédelmi szükségtározók kialakítása után ez a funkciója háttérbe szorult. Ennek ellenére a városok körüli körtöltések és a körgáti zsilipek üzemképességét célszerű fenntartani, habár a városok helyenként túlnőttek a körtöltéseken.

Belvízi funkció

Az Élővízcsatorna egyben a belvízrendszer befogadója, mely két öblözetből áll:

- gyulai öblözet: $57,7 \text{ km}^2$
- békés öblözet: $665,3 \text{ km}^2$

A belvizek lefolyását segítő csatornák: Csíkos-éri csatorna, Kígyósi főcsatorna, Gyula-Kispél- Eleki csatorna.

Ipari vízellátás

Minden korszakban jelentős szerepe volt az ipari vízellátásban. Folyamatos vízszinttartást igényel. Intézmények, vállalatok vízzel való ellátását szolgálja.

Környezetformáló és természetvédelmi szerepkör

Vitathatatlan, hogy a csatorna természetvédelemben, környezetvédelemben, városkép alakításában meghatározó szerepet tölt be, hozzátartozik az itt élők mindennapjaihoz, a város legnagyobb közjóléti zöld- és vízfelülete. A vízpótlás növelésével és kiegyenlítettebbé tételével, a vízminőség javításával, a környezetrendezéssel rekreációs hatása fokozható.

Megoldásként:

- „zöld folyosó” szerepkör, ezen a tájon élő őshonos flóra és fauna számára összekötő kapocsként való hasznosulása és menedékhelye,
- városképformáló hatás, mely idegenforgalmi szempontból is kétségkívül vonzó,
- széles körű propagandával elérhető, hogy az Élővíz- csatorna megismerése, megvédése közös lakossági érdekké váljon,
- bármiféle rehabilitáció, parkosítás mellett a mindenkori mederstabilizáció is tájba illő legyen.

Csapadékvizek elvezetése

Békéscsaba csapadékvíz elvezető rendszere Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának kezelésében van. Az elvezetett szennyvizek befogadója az Élővíz-csatorna.

A csapadékvíz elvezető rendszer fő elemei:

- átemelő telep: 21 db
- nyílt árok hossza: 107.000 fm
- zárt csatorna hossza: 150.000 fm

Tavak

Felszíni vizeinket gazdagítják a városunk D-i részén található **bányatavak**, melyek közül a Fás- tó (45,2 ha) és a Csaba- tó (25 ha) a legnagyobb kiterjedésű. A tavak külszíni fejtésű agyagbánya nyerőhelyek helyén alakultak ki, melyek ma sok horgász számára biztosítanak rekreáció formájában pihenési és sportolási lehetőséget.

1.3.2. Felszín alatti vizek

Talajvíz

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján Békéscsaba "érzékeny" felszín alatti vízminőség- védelmi területen lévő település.

A Békéscsabán megvalósult szennyvízberuházás következményeként minimálisra csökkennek, illetve megszűnnek a talajvizet érő, a nem közművel összegyűjtött települési folyékony szennyvíz talajvízbe szivárgásából kialakuló szennyező hatások, melynek eredményeként javul a talajvíz minősége, csökken a talajvíz szintje, ezáltal a belvízveszély.

A termálvíz hasznosítása

A Békéscsabai Árpád Gyógy- és Strandfürdő *alkáli hidrogén-karbonátos gyógyvizű* fürdő. A fürdő 76 Celsius és 40 Celsius fokos, 1974, illetve a 800 méterről feltörő vizét az egészségügyi miniszter 2001-2002 években gyógyvízzé, a fürdőt 2006 évben gyógyfürdővé nyilvánította. A gyógyvizet medencékben elsősorban ízületi, reumatikus, és mozgásszervi betegségek kezelésére van lehetőség.

Belső medencék

I. sz. kút kataszteri száma: B-252

Létesítés éve: 1959

Talpmélység: 1974 méter

Kifolyó víz hőmérséklete: 76,0 Celsius fok

Kültéri medencék

II. sz. kút kataszteri száma: B-1018

Létesítés éve: 1978

Talpmélység: 800 méter

Kifolyó víz hőmérséklete: 40,0 Celsius fok

A 21. század feladata a korszerű energiagazdálkodás megteremtése. Magyarország sokat tehet a probléma megoldása érdekében. Valamennyi, a hő- (és hűtési) energiaigények kielégítést célzó megújuló energiaforrás alkalmazása támogatható. Ez hozzájárul az üvegházhatású gázok kibocsátásának, a fosszilis energiafelhasználás csökkentéséhez, valamint a hőfogyasztók energia-költségcsökkentését eredményezi.

A Békéscsabai Árpád Gyógy- és Strandfürdő a KEOP-2011-4.2.0/B kódszámú „Helyi hő és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal” című pályázat keretében felújításra került.

A beruházás rövid műszaki tartalma:

- termál kutak fűrése,
- gáztalanító létesítmény építése,
- szivattyúk telepítése, 500 m távvezeték építése,
- hőcserélők beépítése,
- légtechnikai egységek korszerűsítése,

- radiátorok cseréje,
- kazánok illesztése,
- a fűtés teljes erősáramú rendszerének korszerűsítése, új vezérlő rendszer kialakítása.

A termálenergia felhasználásával csökkenteni lehet a gázfelhasználást:

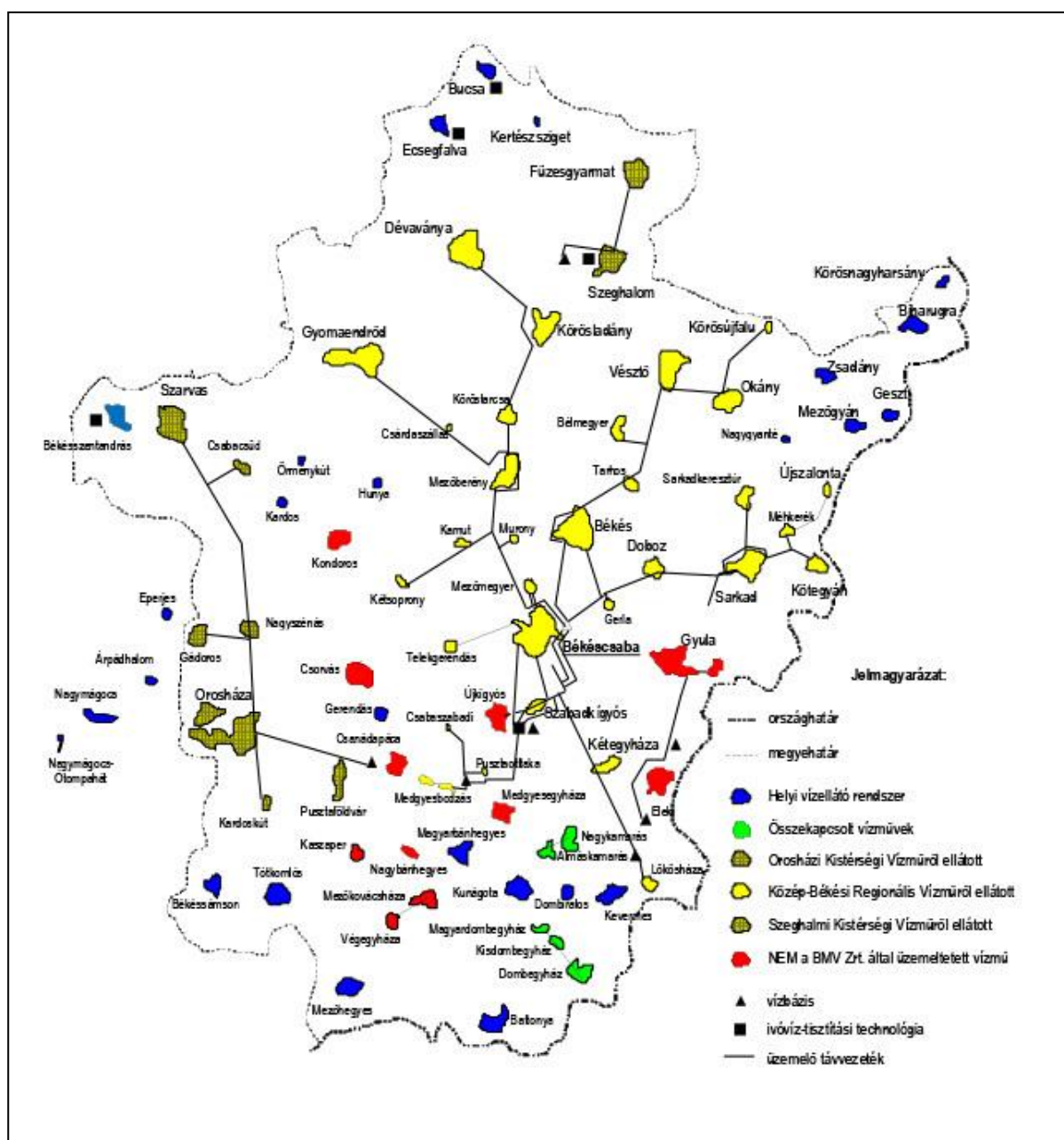
- a medencék fűtésénél,
- a központi fűtésnél,
- a használati melegvíz előállításánál,
- a légfűtésnél a sátorban, illetve a Jázmin Centerben.

A beruházással megvalósult a primer oldalon a két kútból nyert vízzel történő hőenergia előállítása, illetve a termálmedencék elfolyó, illetve leeresztett vizéből a hőenergia visszanyerése. Így a jelenlegi gázfogyasztás legalább 70%-a megtakarítható. Jelentős vízmennyiség takarítható meg továbbá a termálvízhez hűtési célból kevert ivóvíz csökkentésével.

1.3.3. Vízbázis védelem

A Közép-Békési Regionális Vízmű két üzemelő vízbázisból, a Kevermes-Lökösháza és a Medgyesbodzás vízbázisokból kapja a vizet.

Ellátott települések: Békés, **Békéscsaba**, Bélmegyer, Csabaszabadi, Csárdaszállás, Dévaványa, Doboz, Gyomaendrőd, Kamut, Kétegyháza, Kétsoprony, Körösladány, Köröstarcsa, Körösújfalú, Kötegyán, Lökösháza, Medgyesbodzás, Mezőberény, Méhkerék, Murony, Okány, Pusztatölke, Sarkad, Sarkadkeresztúr, Szabadkígyós, Tarhos, Telekgerendás, Újkígyós, Újszalonta, Vésztő.

Forrás: www.alfoldviz.hu

A vízbázisok környezetében az ivóvíz bázisok védelme, megfigyelése céljából figyelő kutak kerültek kialakításra. A figyelő kutak mintavételezési előírásait az illetékes környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőség, és vízügyi hatóság határozza meg a vízbázis adottságainak figyelembevételével.

Vízbázis hidrogeológiai védőidomán belül:

- a) dögmű, hulladék- lerakóhely létesítése nem engedélyezhető,
- b) létesítmények szennyvize nem szikkasztható,
- c) szennyvíztisztító telep üzemeltetése során szennyező anyagok nem kerülhetnek a talajba és a talajon keresztül a talajvízbe,
- d) hulladékégető üzemeltetése során szennyező anyagok nem kerülhetnek a talajba,
- e) kizárólag hobbi-, őrző- védő és csak a saját szükségletet kielégítő mennyiségű kisállatok tarthatók; sem kishaszonállat (pl.: sertés), sem (nagy) haszonállat (pl.: szarvasmarha) nem tartható.

1.3.4. Vezetékes ivóvízellátás

Békéscsaba közigazgatási területén az ALFÖLDVÍZ Regionális Víziközmű- szolgáltató Zrt. látja el a lakossági és ipari fogyasztókat vezetékes ivóvízzel.

A település vezetékes ivóvízzel való ellátottsága 94 %. A város területén az elosztó hálózat hossza (bekötővezetékek nélkül) 356.208 km. A hálózatban rendelkezésre álló vízmennyiség 3.549.851 m³. 2013-ban a szolgáltató 2.840.008 m³ vizet értékesített a fogyasztók számára.

A Békéscsabai víztorony

A Békéscsabai víztorony építését 1957-ben kezdték meg és 1962-ben fejezték be. A víztorony két fő részből áll: függőleges részből (csövek, lépcsők) és tölcserű részből (vítér). A tölcserű részét a talajszinten rakták össze, majd a víztorony oldalán található menet segítségével függőlegesen felemelték. A torony tetején fordítottak a süvegen, amit így a menet tart a magasban.

A víztorony 47,9 m magas. A víz magasba emelése után a víztoronyból a közlekedőedények elve alapján mozog tovább, hogy ellássa ivóvízzel a környező emeletes házak lakóit. A gravitáció révén kialakuló 470 kPa hidrosztatikai nyomás elegendő a hálózat működéséhez.

A Békéscsabai víztorony teteje két gyűrűből áll, egy külső és egy belső gyűrűből, melyek nincsenek rekeszekre felosztva. A vítér 2.000 m³ kapacitású. Békéscsaba napi átlagos vízfogyasztása 6.000 m³, így a toronyban tárolt víz teljes egésze naponta cserélődik.

A víztorony vizét évente két alkalommal leeresztik takarítás, átvizsgálás, karbantartás céljából.

A szolgáltatott ivóvíz minőségi paramétereit a 2. sz. táblázat mutatja be a 2012. január 01 - 2012. december 31. időszakra vonatkozóan.

2. sz. táblázat

Vízminőségi jellemző	Érték	Határérték*
pH	8,21	6,5-9,5
ammónium (mg/l)	0,65	0,5
arzén (µg/l)	6,58	10
vas (µg/l)	51,27	200
mangán (µg/l)	81,50	50
összes aktív klór (mg/l)	0,06	-
összes keménység (mg/l CaO)	62,27	50-350
Fajlagos elektromos vezetőképesség (µS/cm)	373,86	2.500
KOI _{ps} (mg/l)	1,55	5
bór (mg/l)	0,09	1
cianid (µg/l)	0,00	50
fluorid (mg/l)	0,07	1,5
nátrium (mg/l)	68,35	200
nitrit (mg/l)	0,00	0,5
nitrát (mg/l)	0,00	50
bromoform (µg/l)	0,00	trihalometánok összetevői, összesített határérték: 50
dibrom- klór- metán (µg/l)	0,00	
diklór- bróm- metán (µg/l)	0,00	
kloroform (µg/l)	0,10	
összes trihalometán (µg/l)	0,00	50
összes szerves szén (TOC) (mg/l)	1,56	nincs szokatlan változás
m- lúgosság (mmol/l)	4,04	-
p- lúgosság (mmol/l)	0,02	-
klorid (mg/l)	14,91	-
higany (µg/l)	0,00	1
kadmium (µg/l)	0,00	5
összes króm (µg/l)	0,00	50
ólom (µg/l)	1,65	10
nikkel (µg/l)	0,00	20
antimon (µg/l)	0,00	5
szelén (µg/l)	0,00	10
benzo(k) fluorantén (µg/l)	0,00	policiklikus aromás szénhidrogének összetevői, összevont határérték: 0,1
benzo(b) fluorantén (µg/l)	0,00	
benzo(g, h, i)-perilén (µg/l)	0,00	
indeno(1, 2, 3-c, d)-pirén (µg/l)	0,00	
benzol (µg/l)	0,00	1
alumínium (µg/l)	0,00	200
benzo(a)-pirén (µg/l)	0,00	0,01
EPH (µg/l)	0,00	-
fenol index (µg/l)	0,00	-
réz (mg/l)	0,00	2

*: 201/2001. (X.25.) Korm. rendelet szerint

Forrás: www.alfoldviz.hu

1.3.5. A Békés Megyei Ivóvízminőség- javító program

A „Békés Megyei Ivóvízminőség- javító Program” című KEOP-1.3.0/09-11-2012-0009 azonosító számú projekt célja a fejlesztés kapcsán érintett települések vonatkozásában a lakosság egészséges ivóvízzel való ellátása a 98/83/EK irányelv és a hatályos 201/2001. (X.25.) Kormányrendeletben rögzített határértékek, illetve az OKI (Országos Környezetegészségügyi Intézet) Víz-higiénés osztályának szakvéleménye alapján.

A megkötött Vállalkozási szerződés elsődleges célkitűzése, hogy a jóváhagyott KEOP Pályázati Dokumentációban és a Támogatási Szerződésben foglalt, Vállalkozó teljesítésére vonatkozó vízminőség- javító megoldások, intézkedések megvalósítása (megtervezése, kivitelezése, üzembe helyezéséhez szükséges Vállalkozói dokumentumok biztosítása) eredményeképpen a szerződés tárgyát képező közüzemi vízellátó rendszereken **a szolgáltatott ivóvíz minősége a vízigények, valamint az elosztóhálózat hidraulikai követelményeinek kielégítése mellett feleljen meg a 201/2001. (X.25.) Korm. rendelet 1. sz. melléklete A.) és B.) táblázatában foglalt előírásoknak, továbbá a vas, a mangán és az ammónium tekintetében a C.) táblázatban foglalt előírásoknak, továbbá egyéb jellemzők esetében nem romolhat a munkák megvalósítását megelőzőhöz képest, ez alól kivételt jelentenek az adszorbeálható szerves halogénezett vegyületek, ahol az elfogadhatóság (technikai küszöbérték): 50 mg Cl/L AOX), továbbá feleljen meg a termelt vizek gázmentesítéséről szóló 12/1997. (VIII.29.) KHVM rendeletben foglalt előírásoknak.**

Funkcionális célok:

- megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvíz eljuttatása az ivóvízelosztó hálózatra csatlakozó fogyasztók részére,
- új gépészeti és elektromos rendszerek, illetve a meglévők felújítása,
- központi irányítási rendszer és ezzel kompatibilis helyi irányítástechnikai rendszerek kiépítése, automata üzemeltetésű vízellátó rendszer létrehozása.

A projekt keretében a regionális vízellátó rendszerről ellátandó települések jelenleg 2 térségi rendszerre, a Közép-békési regionális vízellátó rendszerre és az Orosházi Kistérségi vízellátó rendszerre kapcsolódnak, illetve több kisebb helyi vízbázisra alapozott települési vízellátó rendszerről kerülnek ellátásra.

A Békés Megyei Regionális Vízellátó Rendszer vízbázis oldala a Közép-békési Regionális Vízellátó Rendszer és az Orosházi Kistérségi Vízellátó Rendszer termelő telepeinek rekonstrukciójával és bővítésével, valamint két új víztermelő telep (Kunágota, Kaszaper) létesítésével alakul ki. A szolgáltatásra alkalmas minőségű víz biztosítása érdekében tisztítástechnológia telepítése szükséges 3 db meglévő (Lökösháza- Kevermes, Csanádapáca, Újkígyós) és 1 db új kialakítású termelőtelepen (Kaszaper).

A létesítmények az Alföldvíz Zrt. üzemeltetésében állnak, amely szervezet feladat- és felelősségi körét, kötelezettségeiket a 21/2002 (IV.25.) KöViM rendelet határozza meg.

Nagyon fontos elem a települési hálózati rekonstrukció megvalósítása, ez által biztosítva a regionális vezetéken eljutatott megfelelő minőségű víz biztosítása a települési hálózaton keresztül a fogyasztóknak.

Összefoglalva a projekt keretében megvalósul az önálló rendszerek összekapcsolása, valamint a programban részt vevő településeken, így Békéscsabán is a hálózat rekonstrukciója.

A rekonstrukció munkálatok a következők:

- ivóvíz bekötővezetékek cseréje,
- meglévő utcai gerincvezetékek cseréje a hozzátartozó bekötésekkel együtt,
- tűzcsapok cseréje,
- földalatti csomópontok kiépítése,
- aknák építése, melyekben kialakításra kerülnek a szivacslövedékes hálózat mosatáshoz szükséges mosató idomok,
- a meglévő hálózat végek összekötése, ezzel is a legjobb minőségű víz biztosítása a lakossági fogyasztók számára.

A házi bekötővezetékek cseréje Békéscsabán 1.593 db háztartást érint.

1.3.6. Szennyvízelvezetés

Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata KEOP-1.2.0/2F-2008-0003 pályázat keretében nyert támogatást a város meglévő csatornahálózatának bővítésére és az üzemelő szennyvíztisztító telep fejlesztésére vonatkozóan. A projekt teljes költsége 17.751.542.000,- Ft.

A szennyvízcsatorna hálózat beruházás keretében 2013. januárjára összesen több mint 174 km új gerinccsatorna és nyomóvezeték épült meg, emellett sor került 9.436 db bekötőcsatorna, 31 db új átemelő megépítésére és 34 db meglévő átemelő rekonstrukciójára. A csatornahálózat lefedettsége 95 %.

A városi csatornahálózat elválasztott rendszerű – külön szennyvíz és külön csapadékvíz elvezetés – gravitációs hálózat. A település területén keletkező szennyvizek a hálózatba kerülve gravitációsan jutnak a szennyvíz öblözeteknek megfelelő átemelőbe. Ezek az átemelők elhelyezkedésüktől és teljesítményüktől függően fő- és közbenső átemelők. A város szennyvize 3 végátemelő segítségével jut el a technológiájában megújult szennyvíztisztító telepre.

Azokról a területekről, amelyek nem kerültek csatornázásra, a szennyvíz, szippantó kocsikkal jut a szennyvíztelep speciálisan erre a célra megépített műtárgyaira. A csatornázatlan területeken a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésével kapcsolatos közszolgáltatást az ALFÖLDVÍZ Zrt. látja el.

1.3.7. Szennyvíztisztítás

A szennyvíztisztító telep korszerűsítése a mechanikai tisztítás és a biológiai tisztítás műtárgyainak teljes körű cseréjével valósul(t) meg a 2014. évben 3,7 milliárd Forintból. A biológiai tisztítás átalakítása mellett korszerű iszapkezelési technológia került kiépítésre, amely az iszapelhelyezés lehetőségeit bővíti. A korszerűsítés révén, világ színvonalú technológia alkalmazásával az egyik legmodernebb hazai, a szennyvizek komplex kezelését biztosító létesítmény jött létre. Az új rendszer összességében kiváló tisztítási hatásfokot tesz lehetővé, miközben a tisztítótelep energiafelhasználása is kedvezővé válik.

A szennyvíztisztító telep a Békéscsaba, külterület 0574, 0575, 0582/6, 0584, 0570/14 hrsz. található. A telep Békéscsaba Megyei Jogú Város tulajdonában van, üzemeltetője az ALFÖLDVÍZ Regionális Víziközmű- szolgáltató Zrt.

A korszerűsített szennyvíztisztító telep tervezési adatai

Napi tervezett szennyvízmennyiség (csatornán érkező+szippantott):	20.000 m ³ /d
Mechanikai tisztítás max. hidraulikai kapacitása:	4.650 m ³ /h
Biológiai tisztítás max. hidraulikai kapacitása:	2.500 m ³ /h
Átlagos szennyvízmennyiség:	833 m ³ /h

Szippantott szennyvíz mennyiség a napi szennyvízmennyiségen belül	330 m ³ /d
Technológiai csurgalékok (belső terhelés)	
- Technológiai saját szennyvíz:	max. 1.000 m ³ /d
- Összes napi hidraulikai terhelés:	21.005 m ³ /d
A szennyvíztisztító telep külső biológiai terhelése:	133.333 LE.
A telepen keletkező csurgalékvíz:	6.435 LE.
A szennyvíztisztító telep teljes mértékadó terhelhetősége:	139.768 LE

A szennyvíztisztító telep főbb technológiai egységei:

- Új Mechanikai tisztítás, melyek műtárgyai az alábbiak:
  - Gépi tisztítású finomrácsok (3 db 3 mm résméretűek, kapacitása: 1 550 m³/h/rács, szintvezérlései + tartalékként: 1 db kézirács, 10 mm pálcaközzel),
  - Levegőztetett hosszanti átfolyású homok- és zsírfogók (3 db vb. műtárgy, L= 15,3 m),
  - Szippantott szennyvíz fogadó (5 mm-es gépi finomráccsal, 21 m³ -es vb. átemelő medence),
- Meglévő előülepítők (2 db) felújítva, előülepített szennyvíz átemelő
- Osztó- és csapadékvíz árapasztó művek
- Új biológiai tisztítóműtárgyak (4 db C-TECH medence, Vhaszn= 5 150 m³ /medence),
- Új utótisztítás, melynek részei:
  - Utósűrők (4 db 40 11m szűrőszövetes forgódobos szűrő, kapacitás: 625 m³/h /berendezés),
  - UV fertőtlenítő (nyitott vb. csatornában, 13 x 14 x 2,4 m).
- Új anaerob iszapkezelés gázhasznosítással és komposztálással, melynek főbb technológiai egységei:
  - nyers és fölősiszap elvétel,
  - iszap homogenizáló medence a nyers és a fölősiszap összekeverésére,
  - gépi iszap elő sűrítés,
  - anaerob mezofl rothasztás,
  - biogáz hasznosítás biogáz/földgáz kazánban és gázmotorban,
  - rothasztott iszap tárolás,
  - rothasztott iszap víztelenítés,
  - iszapvíztelenítésből származó csurgalékvíz kontrollált visszatáplálása a technológia elejére,
  - víztelenített szennyvíz iszap komposztálás.

A tisztítási technológia ismertetése

A teljes szennyvíztisztítási folyamatot folyamatirányító számítógéphez csatlakoztatott 6 db, multimaster üzemmódban működő PLC- állomást tartalmazó irányítástechnika vezérli.

A telepre a város irányából nyomóvezetékeken érkező, továbbá a kihordásos szennyvizet - épületben elhelyezett - gépi rácsokon megsűrítik. Innen a szennyvíz a hosszanti átfolyású levegőztetett homokfogókba folyik. A műtárgyban a homokfogók mellett hosszanti irányban futó válaszfallal kialakított zsírfogókban történik a felúszó zsírréteg eltávolítása. A homokfogókból elfolyó szennyvíz a biológiai osztóműbe jut, ahonnan biológiai tisztításra kerül max. 2.500 m³ /h szennyvíz.

Az osztóműről az előülepítőkre vezetett szennyvíz átemelő műtárgyon keresztül jut a változó vízszinttel üzemelő C-TECH medencékbe, amelyekben a szerves anyagok lebontása mellett a nitrifikáció, denitrifikáció, és biológiai foszforeltávolítás is megtörténik, ez utóbbi fokozására szükség szerinti vegyszeres kezelést [vas(III)- szulfát oldat] alkalmaznak.

Ezt követően a szennyvíz az utószűrőkre, majd a fertőtlenítő műtárgyba jut, ahonnan a szennyvizet gravitációsan, zárt vezetéken a befogadóba vezetik. A tisztított szennyvíz befogadója az Élővíz-csatorna balpart 14+140 km szelvénye.

A nyers és főlösizapot összekeverés után gépi sűrítőkre vezetik, polielektrolit alkalmazása mellett. Az így kezelt iszap a sűrített iszaptározóba folyik, míg a gépi sűrítés csurgalékvizét visszaszivattyúzzák a technológia elején lévő rácsra.

A szennyvíziszapból biogázt állítanak elő, mely elégetésével villamos- és hőenergia termelődik, amit a telep létesítményeinek fűtésére fognak használni.

A rothasztott iszapok centrifugás víztelenítésekor keletkező csurgalékvizeket (azok magas ammónia és foszfortartalma miatt) gyűjtik, majd programozottan adják fel a finomrácsokhoz. Az utóérlelő- komposztáló terület szennyezett vizeit gyűjtést követően a prizmákra, vagy a telepi szennyvízhálózatba szivattyúzzák.

Az elfolyó tisztított szennyvíz előírt minőségi paramétereit a 3. sz. táblázat tartalmazza.

3. sz. táblázat

Komponens	Kibocsátási határérték	Megjegyzés
pH	6,5-9,0	Te
KOI _k (mg/l)	75	Te
BOI ₅ (mg/l)	25	Te
ammónia- ammónium- nitrogén (mg/l)	5	Te
összes nitrogén (mg/l)	10 20	E: V. 1. - XI. 15. E:XI. 16. - IV. 30.
összes foszfor (mg/l)	1	E
összes lebegőanyag (mg/l)	35	E
szerves oldószer extrakt (SZOE) (mg/l)	5	Te*
összes arzén (mg/l)	0,5	E
összes higany (mg/l)	0,01	E
összes kadmium (mg/l)	0,05	E

összes kobalt (mg/l)	1,0	E
összes nikkel (mg/l)	1,0	E
összes ólom (mg/l)	0,2	E
összes ón (mg/l)	0,5	E
összes króm (mg/l)	1,0	E
összes réz (mg/l)	2,0	E
összes cink (mg/l)	5	E

Jelmagyarázat:

Te: 28/2004. (XII. 25.) KvVM r. 2. sz. mell. "időszakos vízfolyás befogadó" területi kategória határértéke

E: egyedi határérték

*: állati/növényi zsíradék esetén a határérték háromszoros

A teljes szennyvízberuházás eredményeként:

- Békéscsaba szennyvize többé nem szennyezi a környezetet,
- javul az Élővíz-csatorna és közvetve a Kettős-Körös vízminőségi állapota,
- jelentősen csökken a sok problémát okozó talajvíz szennyezettsége,
- csökken a talajvíz szintje, ezáltal mérséklődik a belvízveszély,
- megszűnnek a tisztítatlan szennyvizek okozta közegészségügyi kockázatok, a fertőzés- és járványveszély,
- a környezet állapotával együtt javul a békéscsabaiak életminősége,
- növekszik az újonnan csatornázott ingatlanok komfortfokozata, értéke,
- az érintettek számára kényelmesebbé válnak a mindennapok,
- a város közel teljes körű csatornázásával megvalósul a különböző településrészek közötti esélyegyenlőség.

A projekt megvalósulása tehát hozzájárul a szennyvíztisztítási tevékenységek környezetterhelő hatásainak minimalizálásához és a környezetszennyezés megelőzéséhez, ezáltal biztosítja a környezet védelmét, elősegíti egy tisztább, zöldebb, élhetőbb Békéscsaba megteremtését.

1.4. Hulladékgazdálkodás

A települési szilárd hulladék begyűjtése- elszállítása

Békéscsaba közigazgatási területén a települési szilárd hulladék (EWC 20 03 01) közszolgáltatás keretében történő begyűjtését- és elszállítását a közszolgáltató Békés-Manifest Közszolgáltató Nonprofit Kft. a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény előírásainak megfelelően közszolgáltatói hulladékgazdálkodási engedély és OHÜ minősítés birtokában végzi.

A közszolgáltató a hulladék begyűjtését és elszállítását ütemterv alapján a hét meghatározott munkanapján a város adott területein végzi. A hulladékelszállítás munkarendje 6⁰⁰-22⁰⁰ időszak. A begyűjtésre kerülő hulladék a Békéscsabai Regionális Hulladékkezelő Műbe kerül beszállításra. A 2013. évben 13.811,672 tonna települési szilárd hulladék került begyűjtésre Békéscsaba közigazgatási területén a közszolgáltatás keretében.

Évente 2 alkalommal, tavasszal és ősszel lomtalanítási napot szervez az Önkormányzat, mely keretében a lakosság által közterületre kihelyezett lom hulladék (EWC 20 03 07) elszállításra kerül a közszolgáltatás keretében. A 2013. évben 195,160 tonna lom hulladék került begyűjtésre Békéscsaba közigazgatási területén a közszolgáltatás keretében.

Közterületi zárható hulladéktárolók kialakítása

Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata a lakossági szilárd kommunális hulladék szállítási közszolgáltatáshoz használt gyűjtőedények zárható térben történő elhelyezéséhez vissza nem térítendő támogatási pályázatot hirdetett.

A lakóközösségekkel megkötött támogatási szerződések a rendelkezésre álló pénzügyi keret, valamint a kukatárolók zárhatóvá tételre előírt 2014. december 31-ei teljesítési határidő figyelembevételével ütemezetten kerültek megkötésre.

A nyertes pályázók közterületen a zárható hulladéktárolót az ún. „TRESPA-BLOKK” nevű terv alapján valósíthatják meg, mely kielégíti a városesztétikai, higiéniai és a használhatósági követelményeket. A pályázat meghirdetése óta a lakóközösségeknek kifizetett támogatási összegeket az alábbi táblázat szemlélteti.

4. sz. táblázat

Év	Összeg	Támogatott háztartás (db)
2009.	10.533.353,-Ft.	766
2010.	20.937.061,-Ft.	1.689
2011.	10.986.416,-Ft.	733
2012.	23.248.659,-Ft.	1.612
2013.	24.197.565,-Ft.	1.840*

* Az Áchim lakótelepen 2013 évben indult a zárható kukatárolók kivitelezése, amely 2014-ben fog befejeződni. Így az itt található 260 lakás mindkét évben szerepel

Szelektíven gyűjtött hulladék elszállítása

Békéscsaba város közigazgatási területén a **szelektív hulladékgyűjtés** 1998-ban kezdődött 7 db hulladékgyűjtő sziget kialakításával. Jelenleg 29 db lakossági szelektív hulladékgyűjtő sziget üzemel a közszolgáltatás keretében a város területén.

A szelektíven összegyűjtött papír (EWC 20 01 01) és üveg (EWC 20 01 02) hulladék elszállítása hetente egy alkalommal, a műanyag (EWC 20 01 39) hulladék nyári időszakban hetente két alkalommal, az év többi időszakában heti egy alkalommal történik a gyűjtőszigetekről. Az így összegyűjtött és további kezelésre alkalmas hulladékok megfelelő engedéllyel rendelkező hasznosítónak kerülnek átadásra. A 2013. évben 41,94 tonna papír- és karton, 94,24 tonna üveg, és 40,47 tonna műanyag hulladék került begyűjtésre Békéscsaba közigazgatási területén a közszolgáltatás keretében.

A **zöldhulladék** (EWC 20 02 01) elszállítása az április 01. és november 30. időszakban a szerdai munkanapokon történik. A szolgáltatás ezen időszakban folyamatosan működik - gyakorlati tapasztalatok alapján - egy nyár eleji és egy őszi végi vegetációs csúcsidezakkal. Ezen csúcsidezakkokban a lakosság által közterületre kihelyezett zöldhulladék mennyisége közel a duplájára emelkedik a csúcsidezakon kívüli átlagosan kihelyezett hulladék mennyiséghez képest. A 2013. évben 3.396,8 tonna zöldhulladék került begyűjtésre Békéscsaba közigazgatási területén a közszolgáltatás keretében.

A Békéscsabai Regionális Hulladékkezelő Mű

A hulladékkezelő mű a Békéscsaba, 0763/24 hrsz.-ú területen került kialakításra 1996-ban a Mezőberényi főútvonal mellett, a város ÉNy-i részén.

A hulladéklerakó 26,33 ha területén került kialakításra a lerakó I. ütemű depóniája (3,1 ha), a lerakó kiszolgáló műszaki és szociális létesítményei, a komposztáló tér. A lerakóban a hulladékokat a tervek szerint a négy ütemben kialakított depóniakon (16 ha) lehet elhelyezni.

A hulladéklerakó maximális befogadó képessége 1.600.000 tonna. A tervezett befogadási élettartama 50 év, amelyet a regionális jelleg kiszélesedése és a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése befolyásol.

A regionalitás bővülésével nőtt a beszállított hulladékok mennyisége, melyet a szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése kis mértékben csökkentett. Összevetve a két ellenkező előjelű hatást a lerakó élettartama valószínűleg a tervezett 50 éves időtartamnak megfelel.

A hulladéklerakó környezetében a környezeti hatások folyamatos ellenőrzésére 6 db talajvízfigyelő kút és 2 db technológiai talajvízfigyelő kút került kialakításra, amelyek ellenőrzése folyamatos. Az I. ütemű depónia aljzatszigetelésének védelmére a megfelelő talajvízszint tartása érdekében 2 db talajvízszint szabályozó kút került kialakításra.

A hulladéklerakó I. ütemének átmeneti felső- záró réteg kialakítása megtörtént. A végleges felső- záró réteg rendszer kialakítására előírt határidő 2019. december 31.

A II/A ütem feltöltése folyamatban van, a depóniatéren elhelyezett hulladék takarása folyamatosan biztosított.

A II/B ütem kialakítása a 2014. évben megtörtént, feltöltésére a II/A ütemű depónia telítődését követően, várhatóan 2014. nyarán kerül sor.

A Békéscsabai Hulladékkezelő Központ

A Békéscsabai Hulladékkezelő Központ a Békéscsabai Regionális Hulladékkezelő Mű közvetlen környezetében kerül kialakításra a tervek szerint a meglévő tevékenység kiegészítéseként. A Központ egy válogatóműből és egy biológiai kezelő telepből fog állni, melynek területe 58.514 m². Szerepe a begyűjtött települési szilárd hulladék nagy hatásfokú kezelése a nagy mértékű hasznosítás érdekében, illetve a maradék hulladék ártalmatlanítása.

A válogatómű kapacitása 120.000 tonna/év, melyből a feldolgozást, válogatást követően anyagában hasznosításra kerül legalább a beérkezett hulladék 25- 30 %-a. A vegyesen gyűjtött kommunális hulladékból a leválogatott szerves anyag biológiailag stabilizálásra kerül, majd ezt követően a depónián kerül hasznosításra takaróanyagként.

A tervezett biológiai kezelő telep kapacitása 30.000 tonna/év. A zöldhulladék külön kerül begyűjtésre és komposztálásra. A komposzt talajjerő utánpótló anyagként kerül felhasználásra.

A Kétegyházi úti rekultivált szilárdhulladék lerakó telep

A 2012. évben a felhagyott hulladéklerakó rekultivációs kivitelezési munkái megvalósultak, mely során a depónia rétegrendje kialakításra került, a műszaki létesítmények (gázszivárgó kőrakatok, övások, kerítés) kiépítésre kerültek, a véderdő telepítésre került. A rekultivált hulladéklerakó utógondozási időszaka a 2013. évben megkezdődött.

Állati hulladék elhelyező telep

A lakosságnál képződő állati hulladékokat a város a Gyepmesteri Telepen gyűjti. A telep zárható, az állati hulladékok gyűjtésére fém konténerek vannak elhelyezve. A beszállított állati hulladékok hetente egy- két alkalommal kerülnek elszállításra az ATEV által.

1.5. A földtani közeg védelme

Békéscsabai a Békési- sík kistáj területén fekszik. A kistáj Békés és Jász- Nagykun- Szolnok megye területén helyezkedik el, területe 1.250 km².

Domborzati adatok.

A kistáj 83 és 92 m közötti tszf-i magasságú, infúziós lösszel és agyaggal fedett, jelenleg magasártéri szintben elhelyezkedő marosi hordalékkúp-síkság peremi része. Kis átlagos relatív reliefű (2—3 m/km²), ÉNy-on 5 m/km² feletti. Egyhangúságát a DK-i részen mélyen bevágódott Hajdú-völgy kanyargós medre, valamint a Kondoros környéki elhagyott medermaradványok csökkentik.

A kistáj az alacsony ármentes síkságok orográfiai domborzattípusába sorolható; felszínén mozaikszerűen néhány rossz lefolyású alacsony síksági típus is azonosítható. Horizontálisan gyengén szabdalt. Jellemző formái fluviális-fluvioeolikus genetikájúak

Földtani adottságok.

A változatos felszín közeli pleisztocén- holocén üledéksor aljzata pliocén-pannóniai, jelentősebb mennyiségű szénhidrogén kincset tartalmazó (Szarvas, Endrőd mintegy 8 Mt CH egyenérték) rétegsor. A felszíni infúziós löszös, ártéri iszapos, agyagos üledékek a marosi ill. a körösi hordalékkúpok peremi zónájához tartoznak, ill. azok közén rakódtak le. Ezekhez az üledékekhez jelentős hasznosítható nyersanyag előfordulások kapcsolódnak: cserép- és vázkerámiai agyag (Békéscsaba 11 Mm³), téglagyag (Mezőberény 6,5 Mm³, Gyoma 0,5 Mm³), falazó és vakoló homok (Kondoros, Endrőd, Csárdaszállás, Kamut, Örménykút).

Termőföld védelem

A föld védelme kiterjed a föld felszínére és a felszín alatti rétegeire, a talajra, a kőzetekre és az ásványokra, ezek természetes és átmeneti formáira és folyamataira. A föld védelme magában foglalja a talaj termőképessége, szerkezete, víz- és levegőháztartása, valamint élővilága védelmét is.

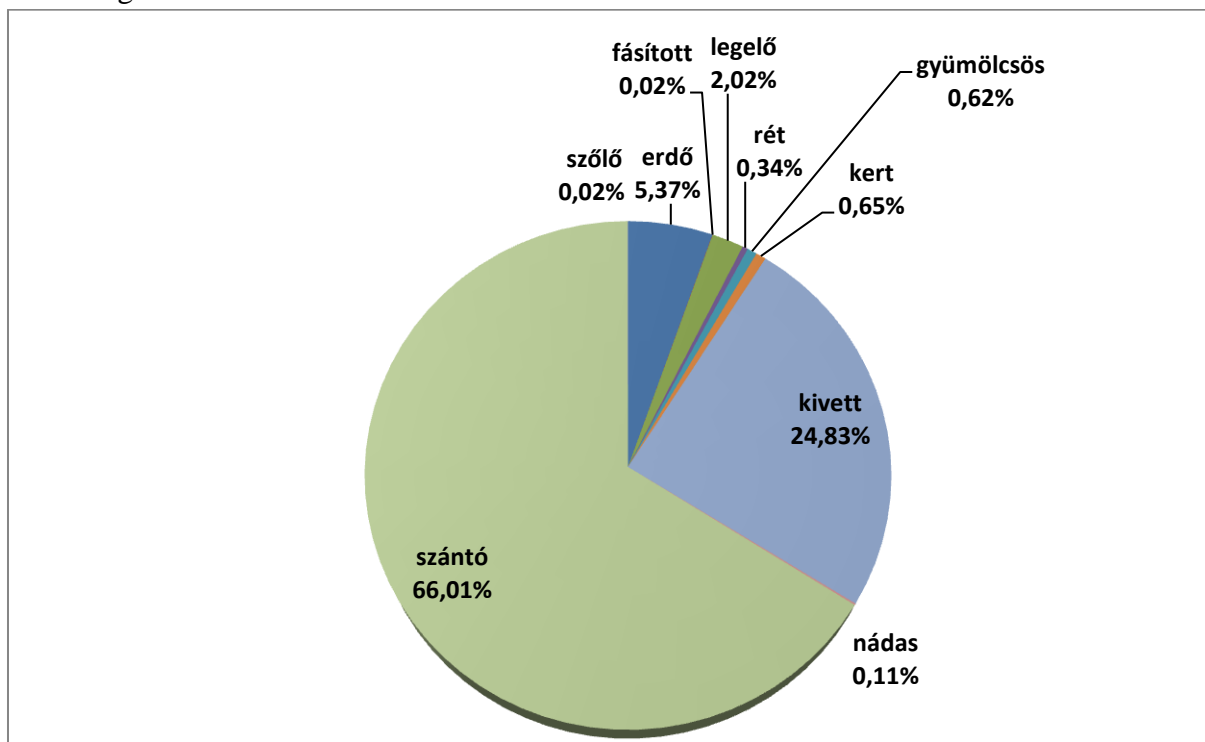
Békéscsaba közigazgatási területe 19.393,2746 ha, melyből

- belterület: 3.082,2427 ha,
- külterület: 16.057,8963 ha,
- zártkert: 253,1356 ha.

A mezőgazdasági területek művelési ágankénti megoszlását az 1. sz. diagram szemlélteti.

1. sz. diagram

A termőföld védelme érdekében, valamint az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez betartandóak a „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendeletben előírt „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” feltételrendszer előírásai.

1. Talajerosió elleni védelemre vonatkozó előírások:

- a) 12%-nál nagyobb lejtésű területen az alábbi kultúrák termesztése tilos: dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka.
- b) 12%-nál nagyobb lejtésű területen a nyári és őszi betakarítású kultúrák lekerülése után gondoskodni kell a talaj fedettségéről.

2. Erózió ellen kialakított teraszok megőrzése kötelező szőlőültetvények esetében.

3. Vetésváltásra vonatkozó előírások:

- a) Önmaguk után ugyanazon a területen nem termesztendő növények: burgonya, napraforgó, káposztarepce, szójabab, cukorrépa, olajtök, dinnye;
- b) Egymás után két évig termesztendő: rozs, búza, tritikálé, árpa, zab, cirokfélék; tökre oltott dinnye;
- c) Egymás után legfeljebb három évig termesztendő: dohány, valamint az összes kukoricafajta, kivéve a vetőmag célra termesztett hibridkukorica;
- d) Egymás után legfeljebb négy évig termesztendő: vetőmag termesztés céljából hibridkukorica;

e) Minden egyéb növény több évig termesztethető önmaga után.

4. Tarló, nád, növényi maradvány valamint gyepek égetése tilos.

5. Mezőgazdasági területeken vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos, kivéve a belvíz, árvíz levezető árkok létesítésekor és értékmentéskor végzendő gépi munkavégzést.

6. A gyepterületek túllegeltetése, valamint maradandó kár okozása tilos.

7. A mezőgazdasági területeket gyommentesen kell tartani.

8. A mezőgazdasági területeken a hasznosítás szempontjából nemkívánatos fás szárú növények megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni.

9. A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben (MePAR) rögzített tájképi elemek megőrzése kötelező. Kunhalom, valamint a fa- és bokorcsoport területén gyeperőssítés helyreállítása érdekében történő előkészítő beavatkozások kivételével bármilyen mezőgazdasági talajmunka végzése tilos. Kunhalom területén végzett fakivágás során tilos a földmű bolygatása.

10. Öntözési célú vízhasználat csak érvényes vízjogi üzemeltetési engedély alapján végezhető.

11. Vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások:

11.1. Nem juttatható ki

a) műtrágya a MePAR- ban grafikusán megjelölt felszíni vizek partvonalától mért 2 méteres sávban;

b) szerves trágya

ba) a MePAR- ban grafikusán megjelölt állóvizek partvonalától mért 20 méteres sávban,

bb) a völgyzáró gátas halastavak esetében a partvonalától mért 5 méteres sávban,

bc) a MePAR- ban grafikusán megjelölt egyéb felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 méteres sávban, azzal, hogy a védőtávolság 3 m-re csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 m-nél nem szélesebb és 1 ha-nál kisebb területű.

11.2. A 11.1. pont *b)* alpontjában meghatározott védőtávolságok nem vonatkoznak a legeltetett állatok által elhullatott trágyára, amennyiben az az itatóhely megközelítése miatt következik be.

12. Állandó legelők védelmére vonatkozó előírások: amennyiben a területet nem legeltetik rendszeresen, a területen tárgyév szeptember 30-ig legalább egyszer tisztító kaszálást kell végezni.

1.6. Az épített környezet védelme

Az épített környezet védelme kiterjed a településekre, az egyedi építményekre és műszaki létesítményekre. A természetes és épített környezet összehangolt védelme érdekében a területfejlesztési koncepciókban, a területrendezési és településszerkezeti tervek elkészítése során a bennük foglalt elképzelések várható környezeti hatásait is fel kell tární és értékelni.

A városban a **műemléki védelem** alatt álló épületek jegyzékét Békéscsaba Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatának 1. a) sz. függeléke tartalmazza, melyet a környezetvédelmi program **2. sz. mellékletében** található.

Békéscsaba **helyi védelem** alatt álló építményeinek felsorolását Békéscsaba Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatának 1. b) sz. függeléke tartalmazza, melyet a környezetvédelmi program **3. sz. melléklete** szemléltet.

Fejlesztések

Belváros rehabilitáció I. ütem

A beruházás keretében a 2013. évben megvalósult:

- Szent István tér revitalizációja,
- Szent István tér – Szeberényi tér – Kossuth téri csomópont fejlesztése,
- Luther utca fejlesztése az Irányi utca – Kossuth tér között,
- Irányi Dániel utca felújítása,
- Szabadság téri buszforduló és buszmegállók átalakítása,
- Andrassy út - a Szent István tér és az Irányi utca közötti szakasz felújítása,
- Homlokzat felújítások a Városháza, a Szent István tér 8. és 10. sz. alatt,
- a Belváros Parkolóház megépítése.

Békéscsabai Vásárcsarnok és Piac

A 2014. évben a zöldségpiac megújult. A zöldségpiac területén az összes árusító asztal újra cserélése megtörtént, a térrész lefedésre került. A Trefort utcán kerékpártárolókat építettek a bevásárolni kerékpárral érkezők számára.

Csaba Park

A város határában fekvő 51 hektáros parkerdő területén található Csaba Park, a Csabai kolbász hírnevére épülő szórakoztató- és rendezvényközpont. A komplexum a csabai kolbászkészítés hagyományait ápolja, fejleszti, megteremti az ellenőrzött prémium minőségű hagyományos Csabai kolbász készítésének bázisműhelyét és segíti a Csabai kolbászt előállítókat a piacra jutásban.

A Csabagyöngye Kulturális Központ

Az Agóra projekt keretében egy modern, 6.154 m² hasznos alapterületű, multifunkcionális közösségi, közművelődési központ kerül megépítésre Békéscsabán. A projekt központi elemét a Békéscsabán Ifiházként ismert, 1967-ben átadott művelődési, kulturális, szórakoztató, oktatási és igazgatási funkcióknak is helyt adó épület részleges bontása, illetve felújítása, bővítése, és a fent felsorolt funkciók megvalósítását szolgáló eszközök beszerzése jelenti. A volt Ifiház központi szerepet töltött be nemcsak Békéscsaba, hanem az egész megye szórakozni-kikapcsolódni vágyó lakosságának az életében az elmúlt négy évtizedben, azonban az épület állaga, felszereltsége, térkapcsolatai, főbb helységeinek a kialakítása alkalmatlan tette egy modern kulturális- szórakoztató központtal szemben támasztott követelményeknek való megfelelésre.

A projekt az önkormányzat hosszú távú belváros megújítási programjának részeként kerül megvalósításra. A beruházás révén nem csak a helyi közösségi- közművelődési- kulturális élet központi épülete kerül megépítésre, hanem a megyeszékhely térszerkezetében az elmúlt két évtizedben végbement kedvezőtlen folyamatok kerülnek megállításra. A belváros fejlesztését célzó további beruházásokkal, a városközpont ingatlanjainak és közterületeinek felújításával Békéscsaba belvárosa ismét alkalmassá válik a klasszikus városközponti funkciók betöltésre és megtartására.

Kórház utcai stadion rekonstrukció

A támogatásból az előzetes tervek szerint az alábbi műszaki tartalom kerül megvalósításra:

- küzdőtér dréncsövezése, automata öntözőrendszerrel és fűtőrendszerrel történő ellátása,
- a stadion északnyugati oldalán meglévő régi lelátó helyén új lelátó építése 2400 ülőhely kialakításával, a földszinten a Magyar Labdarúgó Szövetség (a továbbiakban: MLSZ) előírásainak megfelelő öltözők és kiszolgáló helyiségek, vizesblokkok, bírói öltözők, dopping ellenőrző és egészségügyi helyiségek, valamint nézői vizesblokkok kialakításával,
- a meglévő, Kórház utca felőli lelátó végeinek elbontása, a megmaradó rész szerkezeti megerősítése, majd az új lelátóval megegyező módon történő lefedése,
- az új lelátó északkeleti oldalán zárt parkoló kialakítása,
- a meglévő pályavilágítási eszközöket korszerűsítése, valamint két világítási tartóoszlopot átkell helyezni a megfelelő fényviszonyok elérése érdekében,
- beléptető-, biztonsági-, hangosítási rendszerek kialakítása és módosítása az MLSZ előírásainak megfelelően,
- eredményjelző beszerzése és kihelyezése.

1.7. Természet- és élővilág védelem, tájvédelem

Zöldterület nagysága:	2.426 ha
Park felület nagysága:	97 ha
Erdő területek nagysága:	150 ha

NATURA 2000 területek

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet alapján Békéscsaba az alábbiak szerint érintett:

- különleges madárvédelmi területek:
Kígyósi puszta (HUKM10001): 0116, 0117, 040, 041, 042, 065/14, 068
- különleges természet megőrzési területek:
Körösközi erdők (HUKM20011): 01221, 01237, 01238, 01239, 01240, 01242, 01269/2, 01269/3, 01269/4, 01269/5, 01270, 01286, 01299, 01300, 01301/1, 01301/3, 01302, 01303/1, 01303/2, 01305, 01308, 01309, 01310, 01311/1, 01314/10, 01314/12, 01314/13, 01314/14, 01314/15, 01314/18, 01314/19, 01314/20, 01314/21, 01314/22, 01314/23, 01314/4, 01314/8, 01314/9, 01315/9, 01322, 01324, 01325, 01326/1, 01367
- kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek:
Gyula- Szabadkígyósi gyepek (HUKM20010): 0143, 0144, 0145, 0146, 0147, 0148, 0149, 0150, 0151, 0152, 0153, 0154, 0155/1, 0156, 0158, 0159, 0160, 0161, 0170/1, 0170/2, 0171, 0172, 0173, 0174, 0175/2, 0175/3, 0175/4, 0175/5, 0175/6, 0175/7, 0176, 0177, 0178/1, 0178/2, 0179, 0180, 0181, 0182, 0183, 0184, 0185, 0186, 0187/1, 0187/2, 0188, 0189, 0190, 0191, 0192, 0193, 0194, 0195, 0196, 0197, 0198, 0199, 0200, 0201, 0202, 0203, 0204, 0205, 065/6

Kunhalmok

A kunhalmok kiemelt természetvédelmi oltalmáról a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 23. § (2) bekezdése rendelkezik. A Tvt. a kunhalmokat a védett természeti területeken belül a természeti emlék kategóriába sorolja.

Békéscsaba határában, Póstelek mellett található a Veszei- domb kunhalom.

Helyi jelentőségű természeti területek

A város közigazgatási területén belül a helyi természeti területeket Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének 5/2006 (I.26.) önk. rendelete egységes szerkezetben a 7/2014.(III.5.) önkormányzati rendeletének 3. sz. függeléke tartalmazza, melyet az 5. sz. táblázat szemléltet.

5. sz. táblázat

Megnevezés	Hrsz.
Erzsébethelyi (Jaminai) belvíztározó és környéke	7480
Negyedik kerületi belvíztározó és környéke	6103/1, 6103/3, 6169/2, 6169/5, 6169/7, 6273/1, 6173/2, 6174, 6197, 6198, 6199, 6200, 6201
Parkerdő	0282/1, 0283, 0284/14, 1498/26, 1508, 1509/1, 1512/5
Fürjesi vadkörtés és ősgyepmaradvány	0954
Ó-gerlai Kovácsi-erdő	01206, 01208
Gönci (gerlai) platán fasor	0318
Gerlai védgát és kubikjának növényzete	01262, 01263, 01369, 01370, 18263, 18372
Öntözött rét	0141, 0144, 0145, 0146, 0147, 0149, 0150, 0151, 0153, 0154, 0156, 0157, 0158, 0159, 0160, 0161, 0168, 0169, 0170/2, 0173, 0175/4, 0176, 0178/1, 0178/2, 0179, 0180, 0181, 0182, 0183, 0184, 0185, 0186, 0187, 0188, 0190, 0191, 0192, 0193, 0194, 0195, 0196, 0197, 0198, 0200, 0201, 0202, 0203, 0204, 0206/2, 0207/2
Békéscsaba-Nagyvér, Élővíz-csatorna mellett lévő 3 db fehérnyár (Bandikafa)	0478
Békéscsaba-Nagyvér, Élővíz-csatorna mellett lévő fehérnyár (Cimborafa)	0479
Pósteleki Génrezervátum	01341/2
Pósteleki kastélypark	01305
Békéscsaba, Fiala Tölgyfa-csárda mellett lévő idős kocsányostölgyek	0824
Fényes Tanya, 1365 sz. alatt 1 db kocsányostölgy	11311
Békéscsaba, Nagyvér Tanya, 2316 sz. alatt 1 db kocsányostölgy	0553/5
Békéscsaba, Élővíz-csatorna partján, a Sikonyi dűlővel párhuzamosan, a Sikonyi gátörházig egyedileg és sorfaként előforduló 35 db öreg fűz	1706
Békéscsaba, Lencsési úti tölgyfasor	1706
Békéscsaba, Széchenyi liget a csatlakozó izraelita temetővel együtt	809
Békéscsaba, Kórházkert	795
Békéscsaba, Deák utcai hársfasor	101
Békéscsaba, Dr. Becsey Oszkár utcai 50-60 éves nyírfák	209
Békéscsaba, Gyóni Géza u. 19 db ezüstjuharfa	3645
Békéscsaba, Árpád sor az Árpád ligettel együtt	30-31/2, 18-20
Békéscsaba, a volt Híd- és Vízmű Technikum kertjében lévő faegyedek	48/2
Békéscsaba, Élővíz-csatorna két oldala Veszelytől Sikonyig, a gerlai Ó-Körös és Élővíz csatorna találkozási pontjáig	0304-0312-0414-1410
I. világháborús hősi temető a Szarvasi úti híd mellett	4647/2
Békéscsaba, Kinizsi u. japánakác fasor	3792
Gerlai Kastélypark	18005

Élővilág védelem

Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének 5/2006 (I.26.) önk. rendelete egységes szerkezetben a 7/2014.(III.5.) önkormányzati rendelettel Békéscsaba Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzata az alábbiak szerint rendelkezik az élővilág védelem tekintetében:

- A település beépítésre szánt területein és közcélú zöldfelületein (parkok, erdők, fasorok) élő fát kivágni csak fakivágási engedély alapján lehet. Az engedélyt a Polgármesteri Hivatal fakivágási terv-szakvélemény elbírálása alapján adhatja ki. Ennek tartozéka szakértő által készített műszaki leírás és számítás, helyszínrajz, a kivágásra kerülő fák értékelése (fafaj, méret, egészségi állapot), a kivágás okának és a pótlás módjának ismertetése.
- Fakivágás esetén a kivágott fát legalább a törzsmérője mértékéig pótolni kell. Amennyiben a pótolandó fák a fakivágás által érintett ingatlanon nem helyezhetők, vagy csak részben helyezhetők el hely hiányában, vagy egyéb okból, úgy a pótlást a Polgármesteri Hivatal által a fakivágási engedélyben meghatározott egyéb módon kell elvégezni. A pótlás költsége a fakivágást kezdeményezőt terheli.
- A fakivágási engedélyre és pótlásra vonatkozó előírások gyümölcsfákra nem vonatkoznak. Nem vonatkozik továbbá a vonatkozó jogszabályok hatálya alá tartozó erdőterületekre, ahol a fakitermelési és erdősítési munkákat az Erdőgazdálkodási üzemterv alapján, és az erdészeti hatóság engedélye és előírásai szerint lehet végezni. Üzemtervezett erdő végleges felszámolása esetén viszont a fapótlás kötelező.
- A település fasorainak védelme és fejlesztése érdekében fasor- fejlesztési terv készítendő, illetve folyamatosan karbantartandó. A fasorokat érintő út és közműépítés csak a fasor-fejlesztési tervvel összhangban végezhető.
- A beépítésre nem szánt területek élővilága (flóra, fauna) igénybevétele csak olyan módon történhet, amely az életközösségek természetes folyamatait és viszonyait, a biológiai sokféleséget nem károsítja, illetve funkcióit nem veszélyezteti.
- A külterületi közutak mentén a tájképi és az ökológiai érdekek érvényesítése céljából legalább egyoldali fasor telepítése és fenntartása szükséges.

A Csaba gyöngye projekt megvalósítása

2010. év tavaszán kereste meg a BCE Szőlészeti és Borászati Intézet, Kecskeméti Kutató Állomását Békéscsaba Megyei Jogú város azzal a tervvel, hogy a város neves polgárához, Stark Adolf nevéhez fűződő Csaba gyöngye (Bronnerstraube x Ottonel muskotály keresztezés) fajta méltó elismerést kapjon Békéscsabán. Ez annál is fontosabb, mivel a fajta adhatja a "város borát", ami újabb presztízsértékű lehetőséget jelent.

A projekt koncepciója egyrészt ültetvény létesítése ebből, illetve más szőlőfajtákból, amelyek így bemutatathatókká válnak az érdeklődőknek és azoknak a szakembereknek, akik a térségben szőlőtermesztéssel kívánnak foglalkozni. Emellett - a termőre fordulás után - lehetőség nyílik

az ültetvény termésének hasznosítására is, ami friss csemegeszőlőként, borként, szőlőléként, mustként vagy pálinkaként is lehetséges.

A projekt több elemből áll:

- szőlőültetvény létesítése és működtetése
- feldolgozó, tároló, bemutató épület létesítése és működtetése az ültetvény mellett
- bemutató gyümölcsös létesítése és működtetése

A beruházások a források rendelkezésre állásának és a szakmai kívánalmaknak megfelelően több lépcsőben valósulnak meg.

A kecskeméti intézmény a megkeresés alapján ajánlásokat tett a fajtaszerkezet, a telepítés kivitelezésének és működtetésének kialakítására, valamint szerződés alapján tanácsadói és szaporítóanyag-szállítói feladatokat is vállalt.

Az szőlőültetvény kialakítása során több szempontot kellett figyelembe venni:

- a terület ökológiai jellemzői
- a kijelölt terület elhelyezkedése, megközelíthetősége
- a terület többcélú hasznosítása (szőlő, gyümölcs, épület)
- a művelhetőség szempontjai
- a termés felhasználásának lehetőségei

A fentiek alapján készült el a telepítés tervezete, illetve a termőre fordulásig végzendő munkák terve. A telepítéssel kapcsolatos engedélyeztetések feladatait a Város végezte el.

A terület előkészítése 2011. év folyamán megkezdődött (mélyforgatás, tápanyagfeltöltés) és a telepítés megkezdéséig folyamatos gyommentesítés. Az ültetvény létesítését megelőzően - vagyonvédelmi és vadkár-elhárítási okok miatt - megtörtént a terület teljes bekerítése.

Az egyik legfontosabb kérdés a fajtaajánlás elkészítése volt. Szakmai szempontból a teljes (kb. 2 ha) terület Csaba gyöngye fajtával történő telepítése nem javasolt. Elsősorban a fajta betegségekkel szembeni viszonylag kisebb ellenállósága és a téli faggyal szembeni érzékenysége miatt, mivel a terület viszonylag kis tengerszint feletti magasságon, viszonylag kitett helyen, sík területen fekszik. Ugyancsak fontos, hogy a termés felhasználása is nehezebb az egyszerre történő szüret miatt.

A javaslat alapján az ültetvény két részre, egy kb. 1 ha -os borszőlő és egy kisebb 0,5 ha-os csemegeszőlő telepítésre oszlik meg. A borszőlő területének kb. 50 %-a a Csaba gyöngye, a másik fele pedig egyéb borszőlő fajtákból áll (Cserszegi fűszeres, Generosa, Irsai Olivér, Rajnai rizling). Ezek részben illatos, több célra is alkalmas fajták, amelyek az érési sorban is követik a korai Csaba gyöngyét. Így a szüreti időszak valamennyire elnyújtható.

A fajtalista tartalmazza a Csaba gyöngyén kívül, annak felhasználásával nemesített két másik borszőlőt, az Irsai Olivért és a különösen elterjedt Cserszegi fűszerest is. Így a fajtagyűjtemény bemutatja a Csaba gyöngye fontosságát a szőlőnemesítés területén is.

A csemegeszőlők esetén a fő szempont olyan fajták telepítése volt, amelyek egyrészt tetszetősek, másrészt nagyobb ellenálló képességgel rendelkeznek, illetve megfelelő érési sorba állíthatók a folyamatos szüret érdekében. Az ajánlott fajták a kecskeméti Állomás által nemesített fajtásorból állnak: Angela, Esther, Fanny, Flóra, Lidi, Lilla, Nero, Palatina, Teréz. A kötött talaj miatt a telepítés mindkét fajtakör esetében csak oltványokkal végezhető.

A telepítés másik fontos kérdése a telepítési rendszer kialakítása. A viszonylag keskeny (kb. 60 méter széles, észak-déli tájolású) földrészleten, figyelembe véve a gépi művelés lehetőségét, 22 sor került kijelölésre. A borszőlő esetében 2,4 x 0,8 m, a csemegeszőlőnél kicsit nagyobb, 2,4 x 1,2 m sor és tőtávolság került meghatározásra.

Az ültetvény egyik kulcskérdése a művelésmód megválasztása. Ehhez a környezeti viszonyok mellett figyelembe kell venni a telepített fajták sajátosságait, valamint azt, hogy az ültetvény művelhetősége hogyan biztosítható. Ennek alapján a javasolt művelésmód az ernyő. Ez viszonylag könnyen metszhető, művelhető, növény-egészségügyi szempontból megfelelő lombfal kialakítását teszi lehetővé, ami a termésérést és a szüretet is elősegíti.

A telepítés lebonyolítása - az elmúlt évjáratok kedvezőtlen időjárásának (szárazság) és a szaporítóanyag-hiány miatt - két lépcsőben történt meg. Az első ütem megvalósítására 2012. április elején, a második ütemére 2012. november közepén került sor, ahol a tavaszi fagy miatti hiányok is pótlásra kerültek. A telepítések során 5.280 db bor- és 1.224 db csemegeszőlő oltvány került eltelepítésre.

A táمبرendezés kiépítése a 2013. évben megtörtént. A 2014. évben az ültetvény területére bevezetésre kerül az áram, illetve egy kút fúrása, valamint az ehhez kapcsolódó csepegtető öntözőrendszer kiépítése fog megvalósítani.

A vegetációs időszakban az ápolási munkák mellett a folyamatos mechanikai gyomirtás, talaj- és növényvédelmi munkák elvégzése, valamint szükség esetén a tőkék öntözése a feladat. Emellett elvégzendő még a fajtaazonosság ellenőrzése, az állomány szelekciója, valamint az esetlegesen elpusztult oltványok pótlása is.

1.8. Környezeti kármentesítés

A természeti örökség és a környezeti értékek a nemzeti vagyon részei, amelyeknek megőrzése és védelme, minőségének javítása alapfeltétel az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából, e nélkül nem tartható fenn az emberi tevékenység és a természet közötti harmónia, elmulasztása veszélyezteti a jelen generációk egészségét, a jövő generációk létét és számos faj fennmaradását.

Amennyiben a környezethasználat során a környezetben, illetve valamely környezeti elemben közvetlenül vagy közvetve jelentős, mérhető kedvezőtlen változás következik be, illetve valamely környezeti elem által nyújtott szolgáltatás közvetlen vagy közvetett, mérhető, módon jelentősen leromlik, **környezetkárosodásról** beszélünk.

A **helyreállítási intézkedés** olyan kárelhárítási, illetve kármentesítési tevékenység vagy intézkedés, amely a környezetkárosodás enyhítésére, az eredeti állapot vagy ahhoz közeli állapot helyreállítására, valamint a környezeti elem által nyújtott szolgáltatás helyreállítására vagy azzal egyenértékű szolgáltatás biztosítására irányul.

Békéscsabán a 2014. évben megkezdődött a **"Patyolat kármentesítése"** a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság lebonyolításában.

A Békés Megyei Patyolat Vállalat 1973-tól kezdte meg tevékenységét a Vandhádi út 1. sz. alatti, ahol ruhák vegytisztítását végezte. A vegytisztításához során felhasznált vegyszereket és azok vákuum desztillációs úton visszanyert maradékait is telephelyen tárolták, 1985-óta. A Patyolat Vállalat 1991. év végig egyéb telephelyről származó klórozott vegyszermaradékokat is fogadott. A nem megfelelően, - fólia zsákokba csomagolva, vagy fém hordókban - tárolt anyag a talajba és talajvízbe jutott, jelentős környezetkárosodást okozva. 1991. évben megkezdődött a Patyolat Vállalat felszámolása, amely 1995-ig tartott. A területen lévő környezetkárosodás megszüntetésére a felszámolási eljárás során nem állt rendelkezésre pénzügyi fedezet. Ekkor került a környezeti kármentesítés állami felelősségi körbe.

A szennyeződés megszüntetése érdekében már 1996 novemberében ún. gyorsintézkedés keretében közel 1.200 tonna szennyezett talaj és mosóvíz került elszállításra a területről. A kármentesítés második ütemében tényfeltárás történt, mely a terület felső 5,5 m rétegének szennyezőségének feltárására korlátozódott. Ekkor létesült a volt Patyolat Vállalat területén 7 db a talajvíz figyelő monitoring kútból álló rendszer, amely szennyeződés terjedésének nyomon követését szolgálta. Ezen talajvíz figyelő monitoring kutakból vett vízminták vizsgálata, valamint a környező utcák (Vandhádi u., Csiki u., Dobozi u. Tünde u.) közeli magánházak egyes telkein található ásott kutakból származó vízminták labor analitikai vizsgálata is megvalósult tényfeltárás során.

Az eredmények alapján - több humán receptor felvételi utat is figyelembe véve - megállapításra került, hogy a szennyezett talajvíz abban az esetben jelent kockázatot az emberi egészségre, amennyiben ivóvízként fogyasztják. Tekintettel arra, hogy a vizsgált terület közműellátással rendelkezik, az ásott, illetve fúrt kutakból ivóvíz kivétel nem szükséges, azok korlátozása megoldható.

1997-2001 között talajvíztisztítás történt a területen, melynek üzemi tapasztalatai alapján megállapításra került, hogy a szennyezés lehatárolására figyelemmel a műszaki beavatkozás folytatása indokolt. 2003-ban újabb 15 db figyelőkút került létesítésre, melynek célja a szennyeződés tovább terjedésének megállapítása volt.

A 2004 – 2005 években. a további intézkedések megalapozása érdekében újabb részletes tényfeltárás került elvégzésre.

2006. január 1-től a vonatkozó Kormányrendelet alapján a környezeti kármentesítési projektek a területileg illetékes környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok feladatai közé kerültek átsorolásra, így került a Körös- vidéki Vízügyi Igazgatósághoz a volt Patyolat környezeti kármentesítési feladatai.

A 2008. évben műszaki beavatkozási és kármentesítési monitoring tervek készültek. Azonban tervek kivitelezésére nem állt rendelkezésre az azok elvégzéséhez szükséges pénzügyi forrás. A kármentesítés mielőbbi elvégzése érdekében az Igazgatóság kétfordulós KEOP pályázatot nyújtott be 2009. évben. A pályázat 1. fordulója során, a projekt előkészítést követően, július hónapban pedig megkezdődött az aktualizáló tényfeltárás és az in situ modellkísérletek kerültek elvégzése, valamint a Részletes Megvalósíthatósági Tanulmány (RMT) készült.

2011 novemberében az I. fokú környezetvédelmi hatóság a benyújtott Műszaki Beavatkozási Terv (MBT) alapján kiadta kármentesítésre szóló kötelező határozatát. A 2013. évben az I. fokú környezetvédelmi hatóság jogerős határozata alapján a tartós környezetkárosodás ténye feljegyzésre került a Békéscsabai Járási Földhivatalnál azon ingatlanokra amelyeken a szennyeződés kimutatásra került.

1.9. A környezeti nevelés szerepe a környezeti elemek védelmében

Mindenkinek joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére. A környezeti ismeretek terjesztése és fejlesztése (óvodai nevelés, iskolai nevelés, képzés, művelődés, iskolarendszeren kívüli oktatás és továbbképzés, ismeretterjesztés, könyvkiadás) elsősorban állami és önkormányzati feladat.

Az állami feladat ellátása során a miniszter a környezeti ismeretek szakszerű oktatásának biztosítása és azok folyamatos fejlesztése érdekében együttműködik az oktatásért felelős miniszterrel és más érdekelt miniszterekkel. A Nemzeti Alaptanterv elvei és követelményei szerint a miniszter közreműködik a közoktatás intézményei számára készülő tantervi követelmények és taneszközök szakmai előkészítésében.

A miniszter környezeti nevelési, képzési programot készít, amely összefoglalja

- az iskolarendszeren kívüli környezeti oktatás, képzés, továbbképzés és ismeretterjesztés környezetvédelmi ismereteit, valamint
- az öntevékeny közművelődés, a környezeti tudatosság fejlesztésének irányelveit,
- a környezetvédelmi szakmai képzés irányelveit, ismérveit.

A környezeti oktatásnak és ismeretterjesztésnek az alapvető komplex (természettudomány-ökológiai, társadalomtudományi, műszaki-technikai,) ismereteken túl a szakmák gyakorlásához szükséges környezetvédelmi ismeretekre, a környezetet veszélyeztető tevékenységekre, a veszélyhelyzet megelőzésének és elhárításának alapvető kérdéseire, az egészséget befolyásoló környezeti hatásokra, továbbá a környezet védelmével kapcsolatos állampolgári jogok és kötelezettségek ismertetésére is ki kell terjednie.

Az előbb felsorolt feladatokat az állam az oktatási és a közművelődési intézményeken keresztül, a környezetvédelmi egyesületekkel és a környezet védelmével foglalkozó lakossági szakmai szervezetekkel együttműködve látja el. Az állam az egyes nevelési, képzési feladatokat ellátó szervezeteket, az egyházi jogi személyeket, a tudományos intézményeket, szakmai szervezeteket, egyesületeket környezeti nevelési, képzési tevékenységük eredményesebb ellátása érdekében — szükség esetén megfelelő pénzeszközök rendelkezésre bocsátásával — támogatja.

A környezeti ismeretek oktatásának megszervezése és az ismeretekkel kapcsolatos tananyagok, oktatási programok előkészítésének szellemi és anyagi támogatása az oktatásért felelős miniszter, valamint a miniszter közös feladata, a szakképzés tekintetében a miniszter gyakorolja a szakképesítésért felelős miniszter jogait, ellátja a felsőoktatás szakirányába tartozó állami feladatokat, és segíti a szakirányába tartozó felsőoktatási intézmények oktató munkáját.

A város közoktatási intézményeinek pedagógiai programja a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény és 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendeletben foglaltaknak megfelelően tartalmazza a környezeti nevelés programját.

A közoktatási környezeti nevelési program színterei:

1. Tanórai oktatás keretén belül kiemelt fontosságú:

- a természettudományi tárgyak (környezetismeret, természetismeret, biológia, földrajz, kémia) oktatása,
- az egyes tantárgyak oktatásánál a témának megfelelő, a hétköznapi élettel kapcsolatos környezetvédelmi vonatkozások hozzárendelése,
- osztályfőnöki órák keretében belül környezetvédelmi témájú interaktív témák feldolgozása.

2. Tanórai oktatáson kívül:

- iskolai szakkörök indítása,
- vetélkedők, versenyek szervezése jeles környezetvédelmi napokhoz kötődően,
- környezetvédelmi, természetvédelmi pályázatokon való iskolai részvétel,
- tanulmányi kirándulások szervezése.

1.10. A Békéscsabai Települési Értéktár

Az országgyűlés 2012. áprilisában fogadta el *A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról* szóló 2012. évi XXX. törvényt. A törvény a vázát adja annak a rendszernek, amelyen keresztül megvalósulhat a nemzeti értékek körének felkutatása, dokumentálása, rendszerezése, népszerűsítése.

A nemzeti értékek azonosítása, rendszerezése, védelme többszörösen összetett rendszerben történik az úgynevezett Magyar Nemzeti Értékek Piramisában. Helyben a települési értéktár bizottság gyűjti össze az értékek leírását, munkájába bevonhatja a közművelődési intézményeket, továbbá az értékek gyűjtésével, megőrzésével, hasznosításával foglalkozó szakmai és civil szervezeteket is, de a települési értéktárba a nemzeti értékek felvételét bárki kezdeményezheti.

A Csabai kolbász immáron hungarikum. A Csabai kolbász hungarikummá történő nyilvánítása kapcsán Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzatának Képviselő testülete rendeletet is alkotott.

Ha Békéscsaba bármely polgára úgy véli, hogy a környezetében van olyan kulturális érték, épület, terület, termék, fa vagy bármi más, ami különleges helyi értéket képvisel, értesítheti a települési bizottságot. Javaslatot a megfelelő adatlap kitöltésével lehet benyújtani az értéknek gondolt dolog leírásával, adataival.

A bizottság ezekből az adatokból állítja össze a helyben fellelhető nemzeti értékek adatainak gyűjteményét, vagyis a települési értéktárat. Ezt megküldik a megyei értéktár bizottságnak, az itt összegyűjtött országos vagy nemzetközi jelentőségű értékeket küldik tovább a Hungarikum Bizottságnak, amely ebből a széles körből választja ki a hungarikumokat.

Magyar nemzeti értéknek számít a magyar kultúrához, hagyományokhoz kötődő, nemzetünk történelmében során, vagy a közelmúltban felhalmozott keletkezett, megőrzött egyedi, különleges szellemi, anyagi, természeti érték vagy termék, amely a magyarságra jellemző, közismert.

A hungarikum pedig olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelöl, amely a történelmi vagy a mai Magyarországra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével a magyarság csúcsteljesítménye.

.

1.11. Energiaellátás

Földgáz

Békéscsaba energiaellátása az elektromos energiára és a földgázra épül. A közművek rendelkezésre állása területén a gázzal való ellátottság a legjobb Békéscsabán, a lakások 98%-ban van vezetékes gázellátás. A város földgázellátását az Égáz- Dégáz Földgázelosztó Zrt. végzi, amelynek feladata a város földgázelosztó és fogyasztói csatlakozó hálózatának üzemeltetése, karbantartása.

Elektromos áram

A város villamosenergia ellátását az EDF- Démász Zrt. végzi. Feladata az alap- és fogyasztói hálózat, valamint szerződés szerint a város közvilágítási hálózatának üzemeltetése, karbantartása.

Az országos 120 kV-os hálózat részeként kiépített 20 kV-os alaphálózat a város ellátását jelenleg megfelelően biztosítja, a várható igények a rendszer bővítésével biztosíthatók. A középfeszültségű villamos energia légvezeték hossza 194 km, a földkábel hossza 68 km, a kiefeszültségű a villamos légvezeték hossza 367 km, a földkábel hossza 158 km. A város áramellátása 387 db transzformátor állomáson keresztül történik.

Energiagazdálkodási fejlesztések

Előre székház

A projekt kapcsán a 2014. évben a székházban megvalósult a külső nyílászárók cseréje, a homlokzati hőszigetelés, új, két körös kondenzációs kazán került beépítésre körönkénti időjárás követő fűtésszabályozóval, valamint megvalósult a radiátorok cseréje.

Sportcsarnok

A felújítás kapcsán a 2014. évben megvalósul a külső nyílászárók cseréje, a homlokzat és a tető hőszigetelése. A létesítmény fűtése leválasztásra került a kórházi hőszolgáltatásról. Az új fűtési rendszer abszorpciós hőszivattyúk és kondenzációs kazán beépítésével valósul meg.

Az épületben hővisszanyerős szellőzés kerül beépítésre. Az elavult fénycsöves lámpatestek helyett korszerű, jó hatásfokú fénycsöves, ill. kompakt fénycsöves lámpák kerülnek beszerelésre. A tetőre napelemes rendszer kerül telepítésre (DC 48 kW).

1.12. Infrastruktúra

Közúti közlekedés

Békéscsabát Budapest – Kecskemét – Szarvas irányából a nagy tranzitforgalmat lebonyolító 44. sz. főúton lehet elérni, melyen továbbhaladva Gyula felé a román határhoz lehet eljutni. Szeged irányából Debrecen felé haladva a 47. sz. főúton közelíthető meg a város.

A 44. sz. főút északi elkerülő útja az áthaladó tranzitforgalom nagy részétől tehermentesíti a városközpontot.

A környező településekkel az alábbi országos közutak kötik össze:

- Mezőberény 4643 sz. út
- Doboz 4239 sz. és a 4234 sz. utak
- Szabadkígyós 4433 sz. és 4431 sz. utak
- Csanádapáca 4432 sz. út

Békéscsaba közigazgatási területén 207,546 km közút van, melyből 193,174 km belterületi közút, 14,372 km külterületi közút. A belterületi utakon belül 8,389 km hosszan van 2. rendű út, 32,305 km a gyűjtőút és 152,480 km a kiszolgáló és lakóút.

Tervezés alatt van a 47. számú főút 11,5 tonnás tengelyterhelésre történő burkolatmegerősítése Békéscsaba – Orosháza közötti 132+921 – 167+332 km szelvények közötti szakaszokon, párhuzamos kerékpárút építéssel.

Parkolás

A Békéscsabai belváros parkoló övezeteiben díjfizetéses parkolási rendszert üzemeltet a Békéscsaba Vagyonkezelő Zrt. A parkolójegyet az egyes övezetekben lévő parkolójegy automatáknál, illetve mobiltelefonon elérhető díjfizetési módon lehet megvásárolni. Egyéb parkolási konstrukciók megvásárlására az üzemeltető ügyfélszolgálati irodájában van lehetőség. A belvárosban fedett helyen a Csaba Centerben lévő, illetve az Irányi utcában lévő parkolóházban lehet parkolni.

Tömegközlekedés

Békéscsaba utasforgalmát a helyi autóbusz-közlekedés biztosítja, melyet a Körös Volán Rt. lát el. A helyközi közlekedést szintén a Körös Volán Rt. bonyolítja le, a távolsági közlekedés ellátásában részt vesznek a Tisza, a Hajdú, a Kunság, a Zala és az Agria Volán autóbuszai. Úgynevezett távolsági körök szerint menetrendszerű járatok indulnak a következő városokba: Debrecen, Szolnok, Kecskemét, Szeged, Miskolc, Eger, Budapest, Baja, Pécs, Zalaegerszeg, Siófok, Hajdúszoboszló.

Vasúti közlekedés

Békéscsaba két vasútvonal, az északnyugat-délkelet irányú Budapest – Lökösháza (Arad) IV. sz. TEN korridor, valamint az erre merőlegesen haladó, délnyugat-északkelet irányú Szeged – Kőtegyán – Nagyszalonta - Nagyvárad vonalak találkozásánál fekszik. A két vasútvonal Békéscsaba belterületén fekvő szakasza 5,24 km, illetve 4,47 km hosszú.

A vasúti személy és teherszállításban a városnak meghatározó szerepe van. Állami beruházásban valósul meg a Budapest- Lökösháza vasútvonal átépítése. A fejlesztés eredményeként 160km/óra sebességű vasúti pálya épül, amely lehetővé teszi a teher-és személyszállítás további gyorsítását. A beruházói feladatokat a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. látja el.

A projekt kivitelezése során megvalósul:

- vasúti pálya korszerűsítése,
- a Mezőmegyeri kerékpáros- gyalogos aluljáró létesítése,
- Mokry utcai vasúti átjáró átépítése,
- a Szerdahelyi úti személygépkocsi – kerékpáros- gyalogos aluljáró megépítése,
- Ihász utcai gyalogos felüljáró átépítése,
- békéscsabai vasútállomás és a vasútállomás előtti tér rekonstrukciója,
- az Orosházi úti felüljáró 2x2 sávra bővítése, gyalog- és kerékpárút átvezetése
- Gyár utca, Kereki utca (4432 és 4433-as számú között) korszerűsítése, kerékpárút létesítése.

Légi közlekedés

A Békéscsabán található közforgalmú repülőtér az alábbi paraméterekkel rendelkezik:

- aszfalt kifutó 1300m x 30m,
- repülőgép parkolási lehetőség egyidejűleg 3 kisgép és 1 nagygép számára,
- fogadóképesség 2000 km-ről érkező, 50-60 utaslétszámú gépek számára.

Kihasználtsága még nem optimális. A régió gazdasági, kereskedelmi fejlődése, fejlesztései magával hozhatják a légi közlekedés fejlődését is.

Kerékpáros közlekedés

A kerékpárral való közlekedés ma már nem csak egy közlekedési forma, hanem egyfajta életmód, sportolási lehetőség. A városban lévő kerékpárutak hossza 34,831 km.

A belvárosban megvalósult az Andrássy út Szent István tér és Petőfi utca szakasza között, illetve a Justh Gyula utca és Csaba köz útvonalon a kerékpáros sávok kialakítása.

Folytatódnak a szomszédos városokat összekötő kerékpárutak építése (Békés, Gyula, Kondoros). A 44. sz. főút mentén a közút 116+125 - 119+101 km szelvényei közötti szakaszon (a Fília Alapítvány Idősek Otthona bekötő útjától az elkerülő út Szarvasi úti körforgalmú csomópontjáig) hivatásforgalmi kerékpárút építését tervezi az Önkormányzat. A projekt megvalósításával – 2015 év végére – létrejön egy egységes kerékpáros útvonal Kondoros és Békéscsaba 44., 47. sz. főutak egyesített körforgalma között. Ezen szakasz megépítésével lehetővé válik Békéscsaba, Kétsoprony, Kondoros, Csabacsúd, Szarvas, Békésszentandrás települések között a nagy forgalmú 44. számú főközlekedési út mentén folyamatosan kerékpárúton közlekedni.

A 47. sz. főközlekedési út felújításával egy időben megépülő 25,4 km kerékpárút igénybevétele az említett településeken túl a kerékpárúton lehet megközelíteni Telekgerendást, Csorvást és Orosházát is.

Gyalogos közlekedés

A város területén 351,283 km hosszú gyalogút és járda van, ami jól biztosítja a gyalogosok számára a mindennapi közlekedést a településen.

2. A fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célok meghatározása

2.1. Levegőtisztaság védelem

- A légszennyezettség kialakulásának megelőzése.
- A jó levegőminőség fenntartása, a város levegő minőségének a további javítása, különösen a szálló por, valamint az allergiát okozó növényi pollenek vonatkozásában.

2.2. Zaj- és rezgésvédelem

- A lakosság nyugalmanak biztosítása az esetleges határérték feletti zajterhelések feltárásával, megszüntetésével az ipari- és szolgáltató, szabadidős, közlekedési létesítmények környezetében.

2.3. A felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelme

- A város vízkészleteinek megőrzése és a fenntartható vízkészlet gazdálkodás biztosítása.
- Az ivóvíz minőségének javítása.
- A közüzemi ivóvízellátás közszolgáltatás biztonságának növelése, a vízkészleteket pazarló és a többletköltségekkel járó hálózati veszteségek csökkentése.

2.4. Hulladékgazdálkodás

- Hulladékképződés megelőzése, csökkentése.
- Elkülönített gyűjtés fejlesztése és a hasznosítás növelése.
- A nem hasznosítható hulladék szakszerű ártalmatlanítása.
- Elkülönített hulladékgyűjtési rendszerek fejlesztése (2015-ig elkülönített hulladékgyűjtési rendszer létrehozása a háztartásokban képződő üveg-, fém-, műanyag- és papírhulladék vonatkozásában).
- Az újrahasználat és a hasznosítás növelése (2020-ig a háztartásokból származó, illetve az ahhoz hasonló papír-, fém-, műanyag-, és üveghulladék esetében az újrahasználatra való előkészítést és az újrafeldolgozást tömegében átlagosan minimum 50%-ra kell növelni).

2.5. A földtani közeg védelme

- A talajkészletek mennyiségének és minőségének fokozott védelme, termékenységének hosszú távú fenntartása.

2.6. Természet- és tájvédelem

- A lakosság számára kedvező élettér biztosítása.
- A város zöldterületeinek megőrzése, bővítése.

2.7. Környezeti kármentesítés

- A környezetszennyezés megelőzése.
- A szennyezett területek kármentesítése.

2.8. Energiaellátás

- A folyamatos energiaellátás biztosítása.
- Energiamegtakarítás elérése a környezeti szempontok figyelembevételével.

2.9. Infrastruktúra

- A közúthálózat, vasúthálózat, kerékpárút hálózat fejlesztése.

3. A célok és célállapotok elérése érdekében teendő főbb intézkedések

3.1. Levegőtisztaság védelem

Önkormányzat

- A jogszabályban előírt levegőtisztaság-védelmi feladatok (jogszabályalkotás, hatósági feladatok) teljes körű ellátása.
- Közreműködés a jogszabály által kijelölt, szennyezett levegőjű légszennyezettségi zónákra készült levegőminőségi tervek ütemezett végrehajtásában (pl. helyi közlekedéssel, lakossági fűtéssel kapcsolatos intézkedések).
- Szennyezés nélküli vagy a legkisebb levegőszennyezést okozó korszerű technikai megoldások előnyben részesítése, engedélyezése a közlekedés- és iparfejlesztést, valamint területrendezést érintő önkormányzati döntések, fejlesztések során.
- A lakossági (szilárd) tüzelésből eredő kibocsátások mérséklésének elősegítése.
- Szmogriadó tervek készítése, rendszeres felülvizsgálata és az új előírásoknak megfelelő módosítása.
- A lakosságot veszélyeztető levegőminőségi helyzet (szmogriadó) esetén a szükséges intézkedések megtétele (pl. gépjárműforgalom korlátozása), a lakosság folyamatos és hatékony tájékoztatása.
- A lakosság évenkénti tájékoztatása a település levegőminőségének állapotáról.
- Városi kerékpárút hálózat további fejlesztése.
- A várost D-i irányban elkerülő út kiépítésének előkészítése.
- Az önkormányzati területeken a parlagfű-mentesítéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása. A parlagfű és az ellene való védekezési kötelezettség elmulasztásának felderítése, a kapcsolódó hatósági intézkedések foganatosítása.

Gazdálkodó szervezetek

- A kibocsátások minimalizálása érdekében az elérhető legjobb technikák (BAT) alkalmazása és fejlesztése a tudományos-műszaki fejlődésnek megfelelően

Lakosság

- Háztartási tüzelőberendezések (pl. kályhák, kazánok, konvektorok) és kémények rendszeres karbantartása.
- Fűtőkorszerűsítés, energiatakarékosságot célzó fejlesztések.
- Gépjárművek megfelelő műszaki állapotának fenntartása, javítása.
- A parlagfű elleni védekezés elvégzése és a parlagfű- mentes állapot fenntartása.

3.2. Zaj- és rezgésvédelem

Önkormányzat

- A helyi lakosság tájékoztatása, szemléletformálása.
- Terület- és településrendezési tervek kialakítása során a zajvédelmi szempontok figyelembe vétele.

Gazdálkodó szervezet

- A termelési és szolgáltatási tevékenységből származó zaj- és rezgésterhelés megelőzése, csökkentése.

3.3. A felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelme

Önkormányzat

- Az ivóvízminőség- javítási beruházás előkészítése és megvalósítása.
- Indokolt esetekben az átmeneti ivóvízellátás biztosításához szükséges feltételek megteremtése.
- A szennyvízcsatorna hálózat és szennyvíztisztító telep működtetése.
- A belvíz védekezési tervek rendszeres felülvizsgálata, karbantartása.

Lakosság:

- Takarékos ivóvíz használat, víztakarékos eszközök használata.
- Bekötés a meglévő települési csatornahálózatba.
- Egyedi szennyvízkezelő létesítmények/berendezések szakszerű kialakítása, megépítése és előírás szerinti használata.

3.4. Hulladékgazdálkodás

Önkormányzat

- A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás folyamatos, maga színvonalú biztosítása a lakosság számára.
- A Békéscsabai Regionális Hulladékkezelő Mű területén tervezett hulladékkezelő központ megépítése.

Gazdálkodó szervezet, lakosság

- A hulladék keletkezés megelőzésében, a keletkező hulladék szelektív gyűjtésében történő aktív részvétel.

3.5. A földtani közeg védelme

Gazdálkodó szervezet

- A termőföld igénybevételel megvalósuló beruházások során a talajvédelmi szabályok betartása (a beruházással, építéssel érintett területek humuszos termőrétegének megmentése, illetve a környező talajok minőségének megóvása).

Földhasználó:

- A talajvédő gazdálkodás megvalósítása és a talaj- degradációs tényezők megelőzése, mérséklése.

3.6. Természet- és tájvédelem

Önkormányzat

- A városi zöldfelületek, parkok, ligetek folyamatos ápolása, gondozása.
- Az allergén fajok kiváltása őshonos fajokkal.
- Mezővédő erdősávok telepítése a dűlőutakon és csatornapartokon.

3.7. Környezeti kármentesítés

Önkormányzat

- A Patyolat kármentesítési feladatok elvégzése.
- A Kétegyházi úti rekultivált hulladéklerakó telepen utógondozási monitoring végzése.
- A Békéscsabai szennyvíztisztító telep hidegrohasztó medencéiben és a felhagyott iszaptároló medencéjében lévő mintegy 100.000 m³ korábban előkezelt, víztelenített és tartós tároláson átesett szennyvíziszap végleges kezelésének és elhelyezésének megoldása.

3.8. Energiaellátás

Önkormányzat

- A település energiaellátásának biztosítása.
- Energiakorszerűsítési beruházások támogatása.

Gazdálkodó szervezet, lakosság

- Az intézményi és lakossági energiahatékonyság javítása energiakorszerűsítési beruházások elvégzésével.

3.9. Infrastruktúra

Önkormányzat

- A belterületi úthálózat korszerűsítése, a karbantartások folyamatos elvégzése.
- A tranzitforgalom elterelésének megoldása a városközpontból az új elkerülő útszakasz fokozottabb igénybevételével.
- Javasolt a várost D-i irányban elkerülő útszakasz megépítése.
- A kerékpárút-hálózat bővítése belterületen és a külterületi szakaszokon.
- A vasút korszerűsítési beruházás megvalósítása.

4. A kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközei

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény Kt.48/E. § (3) alapján Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását.

A lakosság tájékoztatása a környezetvédelmet érintő ügyekben folyamatosan biztosított:

- a város honlapján a környezetvédelemmel kapcsolatos információk, tervek folyamatosan megjelennek, elérhetők.
- A helyi médiában (TV, rádió, sajtó, internet) a híradások, beszámolók, háttérbeszélgetések adnak információt környezetvédelem aktuális kérdéseiről.
- A város rendszeresen tart környezetvédelmi fórumokat, ahol tájékoztatja a lakosságot a környezetvédelem aktuális kérdéseivel kapcsolatban.

5. Az intézkedések végrehajtásának költségigénye, ütemezése

6. sz. táblázat

Beruházás	Költség (Ft)	Forrás	Határidő
Vízminőség javítás			
Békés Megyei Ivóvíz- minőség Javító Program	32.000.000.000,-	KEOP-1.3.0/09-11-2012-0009	2015
Szennyvíztisztítás			
A Békéscsabai szennyvíztisztító telep régi hidegrohasztó medencéiben és a felhagyott iszaptároló medencében (1 db) lévő mintegy 100.000 m ³ korábban előkezelt, víztelenített és tartós tároláson átesett szennyvíziszap végleges kezelése és elhelyezése	tervezés alatt	tervezés alatt	2014. 12. 31. (környezetvédelmi engedély előírása alapján)
Hulladékgazdálkodás			
Békéscsabai Hulladékkezelő Központ - válogató mű - komposztáló	7.239.000.000,-	KEOP-1.1.1/2F/09-11	2015
Infrastruktúra			
Kerékpárút építése, a Békéscsaba, 44 sz. főút jobb oldalában, a 104+147 – 116+127 km szelvények között, azaz 11,980 km hosszban, 2,25 m koronaszélességben fog megépülni, ami a valóságban Kétsopronytól a Csabátáj Tsz bejáratáig tart.	487.000.000,-	KÖZOP- 3.2.0/C-08-11-2011	2014
Vasútfejlesztés	35.000.000.000,-	KÖZOP 2.3.0-08-2008-0001	2015
47. számú főút 11,5 tonnás tengelyterhelésre történő burkolatmegerősítése Békéscsaba – Orosháza közötti szakaszokon, párhuzamos kerékpárút építéssel	1.946.739.816,-	KÖZOP- 3.4.0-09-2009-0038	n.a.
Épített környezet			
Belváros rehabilitáció II. ütem	740.000.000,-	DAOP-S. 1.2.1C-14.	2015
A Kórház utcai stadion rekonstrukciója	800.000.000,-	sportlétesítmény-fejlesztési támogatás	2015
Kármentesítés			
A volt Patyolat vállalat területének kármentesítése	3.155.615.203,-	KEOP 7.2.4.0/09-2009	2015